

د پوهنې وزارت

پښتو

پنځم ټولګي

پښتو - ټولګي

ملي سرود

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی بې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه ٻان
لکه لمر پرشنه آسمان
لکه زره وي جاویدان
وايو الله اکبر وايو الله اکبر

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د توري
دا وطن د ټولوکور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجردی
براھوی دی، قزلباش دی
دا هېواد به تل ځلپري
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د پوهنې وزارت

پښتو

پنځم ټولکي

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ.ش.

د کتاب ځانګړ تیاوې

مضمون: پښتو

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د پښتو ژبې او ادبیاتو د برخې د درسي کتابونو مؤلفین

ادبیت کوونکي: د پښتو ژبې د ادبیت دیپارتمنت غږي

ټولګي: پنځم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکي: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تأليف لوی ریاست

څپروونکي: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوی ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسی

د چاپ ځای: کابل

چاپ خونه:

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وېش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت سره محفوظ دي. په بازار کې ېپلور او پېرودل منع دي. له سرغروونکو سره قانوني چلنډکېږي.

د پوهنې د وزیر پیغام

اقرأ باسم ربک

دلوي او بنونکي خداي ﷺ شکر په خاى کوو، چې مورته يې ژوند رابنلي، او د لومړت او ليک له نعمت خخه يې برخمن کري يو، او د الله تعالی پروروستي پیغمبر محمد مصطفى ﷺ چې الهي لومړنۍ پیغام ورته (لوستل) و، درود وايو.

خنګه چې ټولو ته بنکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمريز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دي امله به د گران هبواډ بنوونيز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. بنونکي، زده کونکي، کتاب، بنوونځي، اداره او د والدينو شوراګانې د هبواډ د پوهنې نظام شپړګونې بنستيز عناصر بلل کيري، چې د هبواډ بنوونې او روزنې په پراختيا او پرمختيا کې مهم رول لري. په داسي مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هبواډ په بنوونيز نظام کې د دودې او پراختيا په لور بنستيزو بدلونونو ته ژمن دي.

له همدي امله د بنوونيز نصاب اصلاح او پراختيا، د پوهنې وزارت له مهمو لوړې ټوبونو خخه دي. همدارنګه په بنوونځيو، مدرسوا او ټولو دولتي او خصوصي بنوونيزو تأسیساتو کې، د درسي کتابونو محظوا، کيفيت او توزيع ته پاملننه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې خاى لري. مور په دي باور يو، چې د باکيفته درسي کتابونو له شتون پرته، د بنوونې او روزنې اساسی اهدافو ته رسپدلى نشو.

پورتنيو موخو ته د رسپدو او د اغېنزاک بنوونيز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توګه، د هبواډ له ټولو زړه سواندې بنوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو خخه په درناوي هيله کوم، چې د هبواډ بچيانو ته دي د درسي کتابونو په تدریس، او د محظوا په لېردو لوکې، هیڅ ډول هڅه او هاند ونه سېموي، او د یوه فعال او په ديني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زيار او کوبنښ وکړي. هره ورڅ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤوليت په درک سره، په دي نيت لومړت پيل کري، چې د نورخې ګران زده کونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولنې متمند او ګټور او سېډونکي وي.

همدا راز له خورو زده کونکو خخه، چې د هبواډ ارزښتاکه پانګه ده، غوبښته لرم، خو له هر فرصت شخه ګتې پورته کري، او د زده کړې په پروسه کې د خيرکو او فعالو ګډونوالو په توګه، او بنوونکو ته په درناوي سره، له تدریس شخه بنه او اغېنزاکه استفاده وکړي.

په پاي کې د بنوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د بنوونيز نصاب له مسلکي همکارانو خخه، چې د دي کتاب په ليکلو او چمتو کولو کې يې نه ستري ګډونکي هلي خلې کړې دي، مننه کوم، او د لوي خداي ﷺ له دربار خخه دوى ته په دي سېېڅلې او انسان جوړونکي هڅې کې بريا غواړم. د معاري او پرمختللي بنوونيز نظام او د داسي ودان افغانستان په هيله چې وګړي په خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دكتور محمد ميرويس بلخي

فهرست

شماره	عنوان	سال انتشار	مختصر	شماره	عنوان	سال انتشار	مختصر
۲۹	د چاپېریال پاک سائل	۱۰		۱		حمد	۱
۳۱	متضادی کلمې	۱۶		۳		نعت	۲
۳۳	د ماین خطرونه	۱۷		۰	بې بې عايشە	بۈلەنچىنە	۳
۳۵	تلویزیون	۱۸		۷		بنوونكى	۴
۳۷	کېسە	۱۹		۹		د مشرانو درناوى	۵
۳۹	ماشومانوته درناوى	۲۰		۱۱		د بىھە ملگەرى تاڭل	۶
۴۱	نيوپن	۲۱		۱۳		ترافييکي لاربىونى	۷
۴۳	بشر دوستي	۲۲		۱۰		لەكتاب سره مىنه	۸
۴۵	مېلۇمە پالنە	۲۳		۱۷		د ئاخان او كاليو پاک سائل	۹
۴۷	آزادى	۲۴		۱۹		د زىدە كۈونكۈ مسوولىتىنە	۱۰
۴۹	خېچە (ھېجا)	۲۵		۲۱		د كورپە كارونو كې مرستە	۱۱
۵۱	بىنگلى لىك	۲۶		۲۳		د زىدە كۈونكۈ تە منجۇش بىنى اىرىكې	۱۲
۵۳	كىندەھار	۲۷		۲۵		د بۇست كلا	۱۳
۵۵	موزىم	۲۸		۲۷		د بې اتفاقى پايالى	۱۴

شنبېرى	سرلىکونه	مخۇفه
٣٨	اشر (گلپەکار)	٧٥
٣٩	ملگىرى ملتونە	٧٧
٤٠	مترادفعى كلمى	٧٩
٤١	پر حيواناتو زرە سوى	٨١
٤٢	پە شىلدو كې د اوپۇ گۈپۈل	٨٣
٤٣	د بىنۇ خبرو اپتىا	٨٥
٤٤	وچى او تازە مېبىي	٨٧
٤٥	ملىي يۈوالى	٨٩
٤٦	سادە او مرکىپى كلمى	٩٠
شنبېرى	سرلىکونه	مخۇفه
٢٩	مور	٥٧
٣٠	د نىشە يې توکۇزىبانونە	٥٩
٣١	روغتىيا ساتنە	٦١
٣٢	گل پاچا الفت	٦٣
٣٣	صفت	٦٥
٣٤	معلولىنىو تە درناوى	٦٧
٣٥	بېلا بېل خوارە	٦٩
٣٦	ولسىي دودونە	٧١
٣٧	ابن سينا	٧٣

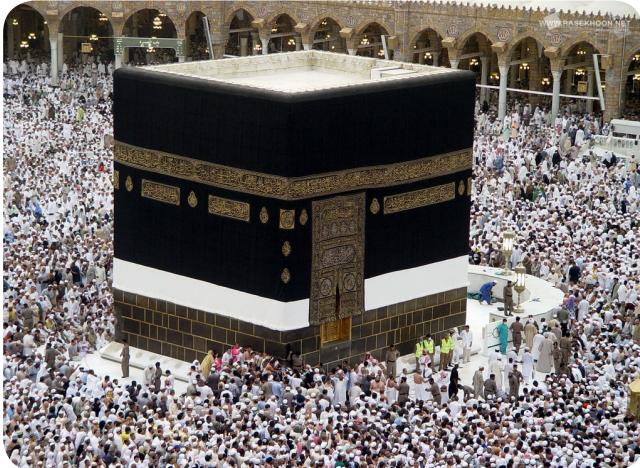

لومړی لوست

حمد

موخه: د متن لوستل، ليکل، د حمد پېژندل او په دې پوهېدل چې حمد د الله ﷺ ثنا او صفت ته

ویل کپري.

ستاسو په فکر په حمد کې د چا صفت او ستاینې کپري؟
خوک به ووايي چې د الله ﷺ د قدرت نښې کومې دي؟

په نامه د هغه خداي مې دا بيان دی
چې یونوم یې په نومو نوکې سبحان دی
هم پادشاه دی د جمله وو پادشاهانو
هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چې و هر چاوته مشکل دی
هغه کار واره وده و ته اسان دی
خوک آفتاب شي پر آسمان راخېژولی
ده آفتاب را خېژولی پر آسمان دی

(عبدالرحمن بابا)

رحمان بابا د پېښتو زې شاعر دی. د پېښور شبار په بهادر کلې کې په ۱۰۱۸ هجري قمری کال کې
زېږيدلې او په ۱۱۲۸ هجري قمری کال کې وفات شوي دي.

- بنوونکی دې په ټولگي کې له زده کوونکو سره له ستري مشي وروسته خپل نوم پرتحتې ولیکي او خپل نوم دې ورته ووايي، بيا دې زده کوونکي خپل نومونه په وار سره ووايي چې يوله بل سره يې پېژندنه وشي.

- بنوونکي دې زده کوونکو ته د زده کړي د ارزښت، بنوونځي ته د تګ راتګ، د بنوونځي اصول او له ټولگي والو سره د مينې او محبت په هکله خبرې وکړي.

- بنوونکي دې د کتاب لومړي لوست په مناسب آواز زده کوونکو ته ولولي او هغوي دې ورته غور ونيسي.

- خوزده کوونکي دې په وار سره د لوست متن د ټولگي په مخ کې ولولي، نور زده کوونکي دې ورته غور ونيسي.

- یو زده کوونکي دې د لوست یوبیت ووايي او نور زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي، بيا دې نور زده کوونکي پاتې بیتونه د ټولگي په مخ کې ولولي.

لغونه	معناوې
سبحان	پاک
سلطان	پاچا
آفتاب	لمر
مشکل	سخت

زده کوونکي دې د شعر خو بیتونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

نعمت

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نعمت پېژندنه او د هغه په هکله لنډ معلومات لاسته راولپ.

پوښتني
؟؟

د تېرو ټولگیو خخه موکوم نعمت شریف په یاد ده?
څوکی به د نعمت او حمد ترمنځ توپیر بیان کړي؟

نصیب مې کړه خالقه ته دیدار د مدینې
که لاس راکړي یو خل را ته سردار د مدینې
هر یو ګوره روان دی ځی د پاک نبی ﷺ روښې ته
بنایسته رامعلومیږي شام سهار د مدینې
د زرونو مالک ته یې رحم وکړه اې خالقه
ته یو مې سه یو خلې په ګلزار د مدینې

(ابراهیم قطب زی)

مرحوم ابراهیم قطب زی د ننګرهار ولایت د عربانو د کلی او سیدونکی و، په پښتو او
دری ژیو پې ډیر شعرونه ويلي دي.

- يو زده کونونکی دې لوت د ټولگۍ په مخ کې ولولي او نور دې ورته خیر شي.
- بنونکی دې تپروتنې ورته سمې کري.
- زده کونونکی دې لوت په پته خوله ولولي. د کتاب يو بیت دې په خپلو کتابچو کې ولیکي، بیا دې د ټولگۍ په مخ کې ولولي.
- زده کونونکی دې لاندې لغتونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي: دیدار، سردار، مالک، رحم
- يو زده کونونکی دې پورته شي د نعت په هکله دې خبرې وکړي، نور زده کونونکی دې ورته غور ونیسي.
- يو زده کونونکی دې د نعت متن د ټولگۍ په مخ کې ولولي او نور دې ورته غور ونیسي.

لغتونه	معناوی
نعمت	د پیغمبر ﷺ ستاینه
رحم	مهریانی
مالک	خاوند

کورنۍ دندہ

زده کونونکی دې د متن خوبیونه په خپله خوبنې په خپلو کتابچو کې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي.

بی بی عايشہ

موخه: د متن لوستل، لیکل، د بی بی عایشی پیشندن او په اړه یې خبرې کول.

- ولای شی چې بی بی عایشہ حَوْك ووه؟
- ستاسو په فکر بی بی عایشہ زموږ د گران پیغمبر حضرت محمد ﷺ خه کېدہ؟

بی بی عایشہ حَوْك د حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ لور ووه. له حضرت محمد ﷺ سره یې د بی بی خدیجی حَوْك تر وفات وروسته واده و کړ. له حضرت محمد ﷺ خخه یې دینی علوم زده کړل. ډېرو نسخینه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې خخه دینی مسائل زده کول. زیات شمېر احادیث تری روایت شوي دي.

بی بی عایشہ حَوْك ۲۶ کالو په عمر په مدینې منورې کې وفات او هلته خاورو ته وسپارل شوه. موږ هم باید د بی بی عایشی حَوْك په شان علم او پوهې په زده کړه کې زیار و باسو او دغه راز د دینی علومو په زده کړه کې کونښن و کړو.

- زده کوونکی دې متن په چوپتیا سره ولولي، که اړتیا وه، بنوونکی دې مرسته وکړي.
- د لوسټ یو یو پاراګراف دې په خپله خوبنې په کتابچوکې ولیکي او بیا دې د تولگې په منځ کې ولولي.
- لاندې جملې دې ولولي او په خپلو کتابچوکې دې ولیکي:

 - بي بي عایشه ﷺ دېره پوهه او عالمه بنځه وه.

- حضرت بي بي عایشه ﷺ د علم او پوهې په برکت لورې درجې او مقام ته رسپدلي وه.
- خو زده کوونکی دې په وار سره د بي بي عایشې ﷺ په هکله خبرې و کړي او نور دې ورته غوره ونيسي.

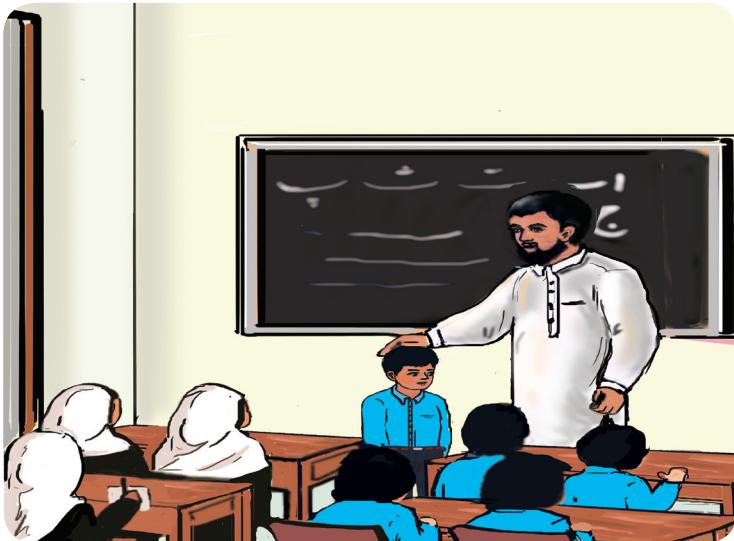
معناوې	لغتونه
ربنتینې	صلائق
هڅه	کوښښ
مرپنې	وفات
ملګري	اصحاب

زده کوونکی دې د بي بي عایشې ﷺ د لوسټ د مفهوم په هکله خوکرنې په کورکې ولیکي. په بل درسي ساعت کې دې د بنوونکي په لارښونه ولولي.

ښوونکی

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متن په مفهوم پوهیدل او بنوونکي ته درناوی.

ستاسو په فکر یو مهربان بنوونکی خه خانګرېتیاوې لري؟

بنوونکی زده کوونکو ته د بنوونې او روزنې دندہ په غاره لري. باید د مور او پلار په خېر په زده کوونکو مهربان وي او زده کوونکي د خپلو اولادونو په خېر و بولی.

هغه بنوونکي چې په زده کوونکو مهربان وي او په مهربانۍ سره ورته لوست ورکوي، پونښنې ترې کوي، د زده کړې لپاره یې هڅوي، نو هغه زده کوونکي بریالي وي، خپل لوستونه په بنه توګه زده کولای شي او له کورنيو کارونو سره یې مینه زیاتیري.

- زده کوونکی دې متن یوخل په چوپتیا سره ولولی او بیا دې متن د خوکسانو له خوا په وارسره ولوستل شي، بنوونکی دې ستونزې ورته حل کړي.
- یو زده کوونکی دې تختې ته ولاړ شي، پر تختې دې ولیکی (مهریان بنوونکی)، نور زده کوونکی دې په وار سره د مهریان بنوونکی د خانګرټیاوو په هکله یوه جمله ووایي او پر تختې دې ولیکی او بیا دې په وار سره بل زده کوونکی ولولی.
- یو زده کوونکی دې تختې ته پورته شي، بل زده کوونکی دې د متن یوه جمله ووایي او زده کوونکی دې پر تختې له یاده ولیکی. نور زده کوونکی دې د هغه تپروتنې ونیسي.
- خو زده کوونکی دې په وار سره پورته شي، د لوست متن دې په وار سره د ټولکۍ په مخ کې ولولی او نور دې ورته غور ونیسي.
- خو زده کوونکی دې په ټولکۍ کې د لوست د مفهوم په هکله له یاده خبرې وکړي او نور زده کوونکی دې هم خبرې پرې وکړي.

لغتونه معناوي

دنده	وظيفه
بریالی	کامیاب
مینه	محبت

کورنۍ دنده

زده کوونکی دې د بنوونکی په هکله په خپلو کتابچو کې خوکربنې ولیکی او بیا دې په بل درسي ساعت کې خپلو ټولکۍوالو ته واوروسي.

د مشرانو درناوی

موخه: د متن لوستل، ليکل، د مشرانو په درناوی پوهېدل او د هغوي درناوی کول.

- ستاسو په فکر مشران په کشرانو خه حقونه لري؟

- خوک به ووايي چې د مشرانو خه ډول درناوی وشي؟

د مشرانو درناوی کول زموديني وجibe او ولسي دود دي. هر چا ته لازمه
د ھې د مشرانو درناوی وکړي.

مشران پر کشرانو حق لري چې ورته درناوی ولري، لکه: مشرانو ته سلام
واچوي، د هغوي نبې او گټوري خبرې ومني او سرته يې ورسوو.

نبه زده کوونکي له مشرانو سره د ناستې په وخت کې تر هغومخکې او يا
لور نه کېني او د مشرانو خبرو ته غور نيسې.

د زده کوونکو دنده د ھې خپله هم د مشرانو درناوی و کړي او نورو
همحؤلو ته هم د مشرانو درناوی په هکله خبرې وکړي.

- اوس دې د لوست متن په چوپه خوله ولولي له لوستلو وروسته دې يو تن د ټولگي مخچي ته ورشي، لوست دې د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته غور ونيسي.
- يو زده کونکى دې د لوست متن په مناسب غږ د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته غور ونيسي، که اړتيا وه، بنوونکى دې ورسره مرسته وکړي.
- يو تن دې پورته شي، د لوست يو پاراګراف دې د ټولگي په مخ کې نورو زده کونکو ته د املا په توګه ووايي او هغوي دې په خپلو کتابچو کې ول يكن. بيا دې خو تنه په ټولگي کې ولولي او نور دې ورته غور ونيسي.
- يو زده کونکى دې تختې ته پورته شي، بل زده کونکى دې يو پاراګراف ورته ووايي، هغه دې پرتختې ول يكن او بيا دې ولولي، نور زده کونکي دې د هغه تپروتنې ونيسي او د اصلاح لپاره دې تختې ته راشي.
- خو زده کونکى دې د تختې مخچي ته په وار سره راشي. د لوست د مفهوم په هکله دې خبرې وکړي او نور زده کونکى دې ورته غور ونيسي.

لغتونه معناوي

احترام	درناوي
دود	دستور، رواج

زده کونکى دې د مشرانو د درناوي په هکله خوکربنې ليکنه وکړي او بيا دې د ټولگي په مخ کې ولولي.

د بنه ملګري ټاکل

موخه: د متن لوستل، لیکل، د تولنیز ژوند په گټو پوهېدل او په ژوندانه کې خانته د بنه ملګري پیدا کول.

- ستاسو په فکر انسان له تولنې پرته بنه او سوکاله ژوند کولای شي؟
- خوک به ووایي چې د بنه ملګري درلودل به خه گتې ولري؟

هر انسان دې ته اړ دې چې په تولنه کې ژوند وکړي او یو له بل سره مرسته وکړي، حکه چې په یوازې توګه ژوند کول له ستونزو سره مخ وي. په تولنیز ژوند کې دې ته اړتیا ده چې انسان بنه ملګري ولري. د اړتیا او ستونزو په وخت کې یو له بل سره مرسته وکړي او تولنیز ژوند پرمخ بوزي. بنه ملګري په سختو وختونو کې له خپلو ملګرو سره مرسته کوي، هغوي له ستونزو ژغوري او بنې لارې ته يې رابولي، خو بايد د بنه ملګري په ټاکلو کې بنه فکر وشي او د هغه نېک صفتونه او بنه خويونه وپېژندل شي.

- یو زده کونونکی دې متن په مناسب غږ ولولي او نور دې ورته غور و نيسی. بنوونکي دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کونونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي، که ېپه ستونزې درلودې، له بنوونکي خخه دې د ستونزمنو ځایونو پوبنتنه وکړي.
- یو زده کونونکي دې تختې ته ولاړشي. بل زده کونونکي دې د لوست یو پاراګراف ورته ووايي او هغه دې پرتختې ولیکي. نور زده کونونکي دې د هغه تېروتنې په نښه کړي.
- خو زده کونونکي دې په وار سره دټولګي په مخ کې د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور زده کونونکي دې په ئییر سره واوري او په بحث کې دې ورسره شريک شي.

لغتونه	معناوی
اړ	مححتاج
مرسته	کومک
ټولنیز	اجتماعي

زده کونونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د مفهوم په هکله خوکربې ولیکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې هغه ولولي.

ترافيکي لارښونې

موخه: د متن لوستل، ليکل، د ترافيكو په نښونښانو پوهېدل او هغوته په ورځني ژوند کې پاملننه.

- تاسو کله په بناړونو کې ترافيكى نسبې نښاني ليدلي دي؟
- ستاسو په فکر که چېږي خوک له سرک خخه تېربېري او د ترافيكو قوانين مراعات نه کړي،
خه به پېښ شی؟

په سرکونو باندي د خلکو او موټرو د تگ راتګ او له سرکونو خخه د تېربدنې
لپاره خراغونه او نوري ترافيكى نسبې نښاني موجودې دی چې خلک له هغو
نسو او خراغونو خخه په کار اخيستلو سره له خطرونو خوندي پاتې کېږي.
په هغو بناړونو کې چې برېښنا وي، په خلور لارو کې خراغونه درول شوي
وي. دغه راز په سرکونو باندي ترافيكى لوحې او نسبې وي چې د تېربدلو
په وخت کې ترې کار اخيستل کېږي.

کله چې خراغ سور وي، ودرېږو. که خراغ زېړ شو، د تگ لپاره تياري
نیسو او که خراغ شین شو په سرک حرکت کوو او يا د سرک بل لوري ته
تېربېرو.

له سرک خخه باید هغه وخت تېر شو چې موټر نه وي.

- یو زده کوونکی دې د نوي لوست متن ولولي او نور دې ورته غور ونيسي. په لوستلو کې که خه ستونزه وه، بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- اوس دې زده کوونکی متن یو خل په چوپه خوله ولولي. ستونزې دې په نښه کړي او بيا دې له بنوونکي خخه پوښته وکړي. بنوونکي دې په لور آواز خواب ووایي.
- یو زده کوونکی دې پورته شي، د لوست د متن یو پاراګراف دې د املا په توګه نورو زده کوونکوته ووایي او هغوي دې په کتابچو کې وليکي. بيا دې یو تن خپله ليکنه د تختې پرمخ وليکي او نور زده کوونکي دې د هغه تېروتنې په نښه کړي.
- یو زده کوونکي دې د لوست متن په مناسب آواز ولولي او نور دې ورته غور ونيسي.
- یو زده کوونکي دې د تختې مخي ته راشي. له سرک خخه د تېریدلو په هکله خپلو ټولګیوالو ته خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونيسي.

کورنۍ دندہ

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د ترافيكې نښو نښانو د مراعاتولو د گټو په هکله خو کربنې وليکي.

له کتاب سره مینه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د کتاب په ارزښت پوهېدل او له کتاب سره مینه پیداکول.

- تاسو کله کوم کتاب لوستلی دی؟

- ستاسو په فکر د کتاب لوستل او ليکل خه ګټې لري؟

کتاب د ژوند ډېر نه ملګری دی. د کتابونو ارزښت دادی چې د علم او پوهې سرچینه ده. هغه خوک چې د کتاب له لوستلو سره مینه لري، مفهوم او موخه یې خپل ذهن ته سپاري او په ژوند کې تري کار اخلي، د هغه په علم او پوهه کې زیاتوالی راحي.

هغه زده کوونکي چې خپل کتابونه پاک او نه ساتي، په خپل وخت یې لولي، د لوستونو په مفهوم نه پوهېدلی شي، د داسې زده کوونکو پوهه ډېرېري، د بنوونځي په ټولو کتابونو باندي د لوستلو او زده کولوله لاري برلاسي او په پایله کې د نېکمرغه ژوند خاوندان کېږي.

- زده کوونکی دې متن په چوپتیا سره ولولی او ستونزمن ټکی دې په نښه کړي او بنوونکی دې ورته روښانه کړي.
- زده کوونکی دې په وار سره متن ولولی، که خه ستونزه ووه، بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکی دې په دوو ډلو ووبشل شي. هره ډله دې د کتاب د ارزښت په هکله خو کربنې ولیکی او بیا دې د هرې ډلې استازی د ټولګي په مخ کې ولولی.
- اوس دې خو زده کوونکی متن په مناسب آواز د ټولګي په مخ کې ولولی، بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي او نور زده کوونکی دې ورته غور و نیسي.

معناوې

لغتونه

نېک بخته، د بنه ژوند خښتن

منبع

نېکمرغه

سرچینه

زده کوونکی دې په کورونوکې د لوست د مفهوم په هکله خوکربنې ولیکی او په بل درسي ساعت کې د ټولګيوالو په مخ کې ولولی.

د ٿان او کاليو پاک سائل

موخه: د متن لوستل، لیکل، د ٿان او کاليو د پاک سائلو په گٽهو او ارزښت پوهېدل.

- ستاسو په فکر د ٿان او کاليو پاک سائل څه گتې لري؟
- که څوک خپل ٿان او کالي پاک ونه ساتي، څه به وشي؟

پاكوالى د ايمان جز دى. موږ باید ٿان، کالي او د خپلي هستو گنې شاوخوا پاکه وساتو. په ناپاک چاپيريالونو کې ډول، ډول ميكروبونه وي چې له يوه ھاي خخه بل ھاي ته د بيلابيلو عواملو په وسيلي له پيردي او په انسانانو کې ډول، ډول نارو غى رامنځ ته کوي. په ميكروبونو او نارو غيو باندي له اخته کېدو خخه د مخنيوي لپاره لازمه ده چې خپل ٿان، کالي او خپل چاپيريال پاک وساتو او هر وخت ورته پاملننه و کړو، حکه چې په پاک چاپيريال کې نارو غى ورکېري او انسانان تري ژغورل کېري.

- خو زده کوونکي دې په وار سره متن د تولگي په مخ کې ولولي او بنوونکي دې ورته تپروتنې سمې کري.
- زده کوونکي دې د لوست متن په چویه خوله ولولي. له متن خخه دې يو پاراګراف په خپله خوننه په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې خو تنه په تولگي کې ولولي. بنوونکي دې تپروتنې اصلاح کري.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووپشل شي. له يوې ډلي خخه دې يو زده کوونکي تختې ته راشي د بلې ډلي يو زده کوونکي دې ورته د متن خونومونه وواني، هغه دې پر تختې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي، د بلې ډلي زده کوونکي دې د هغه تپروتنې اصلاح کري.
- خو زده کوونکي دې په خپل وار سره متن د تولگيوالو په مخ کې ولولي او نور دې ورته غوره ونيسي.
- خو زده کوونکي دې په خپل وار سره د تولگي په مخ کې د ئان او کاليو د پاک ساتلو د گټو په هکله خبرې وکړي او خونور زده کوونکي دې د پاكوالي د نورو ګټو په هکله يوه يوه جمله ولیکي.

زده کوونکي دې په کورونو کې د لوست د گټو په هکله خوکربنې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

د زده کوونکو مسؤولیتونه

موخه: د متن لوستل، لیکل او زده کوونکي پخپلو مسؤولیتونو پوهيدل.

- ستاسو په نظر د زده کوونکو مسؤولیتونه کوم دي؟

- ستاسو په نظر که زده کوونکي خپل مسؤولیتونه سرته ونه رسوي، خه به پيین شي؟

زده کوونکي په کور او بسوونځي کې یو شمېر مسؤولیتونه لري بايد هغه سرته ورسوي. په بسوونځي کې د زده کوونکو یو شمېر مسؤولیتونه دا دي چې په خپل وخت بسوونځي ته ولاړشي او له رخصتی وروسته دې خپلو کورونو ته حان ورسوي.

په بسوونځي کې نظم او قانون مراعات کړي، خپل ورځني درسونه بشه زده کړي او په کور کې تر هرڅه د مخه لوړۍ خپله کورنۍ دنده سرته ورسوي.

د زده کوونکو دنده ده چې خپلو بسوونکو ته درناوی ولري او خبرو ته یې غور ونيسي، تر خو د خپلو مسؤولیتونو د سر ته رسولو لپاره خپل درسونه زده کړي او په ژوند کې ترې کار واخلي.

- خو زده کوونکی دې په وار سره متن په مناسب آواز ولولي، بسوونکی دې ورته تپروتنې اصلاح کړي.
- یوزده کوونکی دې د تختې مخې ته راشي، بل زده کوونکی دې ورته د متن یو پاراگراف د املا په توګه ووایي او هغه دې پر تختې ولیکي. بل زده کوونکی دې د هغه تپروتنې ونیسي او پر تختې دې ولیکي.
- زده کوونکي دې په دوو یا دريو ډلو ووبشل شي، هره ډله دې د متن د سرليک په هکله خپل نظرونه ووایي او استازى دې د هغوي نظرونه ولیکي. بيا دې د هري ډلي استازى د تختې مخې ته راشي او د خپلو ملګرو نظرونه دې یو په بل پسې پر تختې ولیکي او بيا دې ولولي.
- یوزده کوونکي دې متن د کتاب له مخې ولولي او نور دې متن ته حیر شي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د لوت د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غور ونیسي.

کورني دنده

زده کوونکي دې په کورکې د لوت د مفهوم په هکله خوکربې ولیکي او بيا دې په بل درسي ساعت کې د ټولګي په مخ کې ولولي.

د کور په کارونوکې مرسته

موخه: د متن لوستل، ليکل، د کور په کارونوکې مرسته کول او د مرستې په ارزښت پوهبدل.

- تاسو د کور په کارونوکې مرسته کوئ؟

- ستاسو په فکر د کور په کارونوکې مرسته کول خه گټه لري؟

په هر کور کې ډېر کارونه وي چې باید سر ته ورسیپري. که د کور کارونه د کور یوه غړي ته پړښو دل شي نه یوازې دا چې د هغه د سترټیا سبب کېږي، بلکې په خپل و خت سر ته نه رسپري. لازمه ده چې د کورنۍ تول غړي د کور په کارونوکې یو بل ته لاس ورکړي او په ګډه یې سر ته ورسوی.

زده کوونکي چې کله کور ته ورسپري، له ډودۍ خورلو او لمونځ کولو وروسته دې خپله کورنۍ دنده سر ته ورسوی او بیا دې له مور او پلار سره د کور په کارونوکې مرسته وکړي.

که خوک له خپلې مور او پلار سره په کارونوکې مرسته وکړي، د دوی په کورونیو کې مینه او یووالې رامنځ ته کېږي او کارونه یې هم په نه توګه سر ته رسپري.

- خو زده کوونکی دې په وار سره د لوست متن په مناسب آواز ولولي او بنوونکي دې ورسه مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووبېشل شي، یوه ډله دې له مور سره د مرستې په هکله خو کربنې په شریکه ولیکي او بله ډله دې له پلاس سره د مرستې په هکله خو کربنې په ګډه ولیکي. بیا دې د هرې ډلي استازى خپله لیکنه د تختې مخې ته ولولي، نور زده کوونکي دې نظر ور کړي.
- زده کوونکي دې په وار سره د کور په کارونو کې له خور او ورور سره د مرستې په هکله خبرې وکړي. نور زده کوونکي دې ورته غور ونیسي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره، د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غور ونیسي.

کورنۍ دندہ

زده کوونکي دې په کور کې له مور او پلاس سره د مرستې په هکله خو کربنې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي

د زده کوونکو ترمنځ بشې اړیکې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د زده کوونکو ترمنځ د بنو اړیکو په ګټو پوهېدل او د بنو اړیکو د پیداکولو د مهارتونو پیاوړتیا.

- ستاسو په فکر د زده کوونکو تر منځ د بنو اړیکو درلودل به خه ګټې ولري؟
- تاسو کله له خپلو همڅولو سره بنې اړیکې درلودلې دي؟

کله چې زده کوونکي په بسوونځي کې شامل شي له نورو زده کوونکو سره ډېره لړه پېژندګلوي لري. ورو، ورو له یو بل سره د هغوي ليدنه او پېژندنه زياتيري او له یو بل سره بلديري. لوبي کوي او په ګډه لوست وايي، خو دا کار هغه وخت بنې پایلي لري چې په خپلو منځو کې دوستانه اړیکو ته پام وکړي، یو بل ته د ورور او خور په شان وګوري او یو له بل سره په لوست کې مرسته وکړي.

بنه! زده کوونکي د ورونو او خویندو په خېر له یو بل سره پېژندنه او اړیکې لري او له یو بل سره په درسونو کې مرسته کوي.

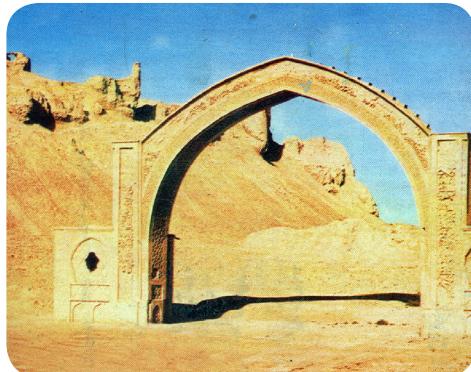
- زده کوونکی دې لوست په چوپه خوله ولولي او ستونزمن څایونه دې په نښه کړي.
- خو زده کوونکی دې په وارسره د لوست متن د ټولګي په مخ کې ولولي او بنوونکي دې د هغوي تپروتني ورته اصلاح کړي.
- یو زده کوونکی دې تختې ته راشي، د لوست د سرليک په هکله دې دوه جملې ولیکي او بیا دې ولولي. نور زده کوونکی دې د هغه تپروتني په نښه کړي او پر تختې دې ولکي.
- خو زده کوونکی دې په وار سره د لوست د سرليک په هکله لنډي خبرې وکړي او نور زده کوونکی دې ورته غوره ونیسي.
- خو زده کوونکی دې، د زده کوونکو ترمنځ د بنو اړیکو د نه درلودلو د زیاتونو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوره ونیسي.

کورنۍ دنده

زده کوونکی دې په کورکې د زده کوونکو د بنو اړیکو د ګټو په هکله خوکربنې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

د بُست کلا

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د بُست د کلا په هکله معلومات ترلاسته کول.

- خوک ويالۍ شي چې د بُست کلا د هېواد په کوم ولايت کې ده؟
- ستاسو په فکر د بُست کلا به کومو پاچاهانو جوره کړي وي؟

زمور د هېواد له لرغونو آثارو خخه یوه هم د بُست تاریخي کلا ده چې د هلمند په ولايت کې د یوې غونډۍ په سر جوره شوي ده.
دا تاریخي کلا خو حُلې د بریدگرو لخوا ورانه شوي ده. دې کلا خلورو خواوو ته لور، لور برجونه درلودل.

د دې غونډۍ په لمن کې جومات، بازار، کاروان سرايونه او حمامونه جور شوي وو چې اوس مهال د بُست د بناړیوازې یوه دروازه آباده پاتې ده چې په ډېر مهارت او نسلکې بنې جوره شوي ده چې شتون یې زمور د تاریخي آثارو لویه برخه جوروی.

- خو زده کوونکی دې متن په وارسره په مناسب آواز ولولي او نور دې ورته غوره ونيسي.
- زده کوونکی دې د بُست د کلا په هکله د ټولگي په مخ کې خبرې وکړي او د نورو تاریخي ځایونو نومونه دې که ورته معلوم وي پر تختې ولیکي.
- د لاندېنیو کلمو متضادې کلمې دې له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر خنګ دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

اورې - وره - آباد - بدرنګ

لويه	-----
وران	-----
ښکلې	-----
ژمۍ	-----

لغتونه معناوې

بنه	شكل
هبواد	وطن، ټائیوی

زده کوونکی دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاروی.

(بُست، غزنوي، غوندي، کلا، بنار)

د بې اتفاقى پايلې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د بې اتفاقى په ناورپو پايلو پوهېدل.

- ستا سو په فکر بې اتفاقى کومې پايلې لري؟

- خوک به ووايي اتفاق خه گټې لري؟

په لاندېني نظم کې شاعر د بې اتفاقى په اړه یوه کيسه په نظم ليکلې ده. په ګله به یې ولو لو او پند به تري واخلو.

يوه ورڅه چيري په لاره تېريدم زه ناخاپي د ونې لاندې ودرېدم زه
دوه مرغى شوي پاس په ونه کې په جنګ دواړه غونډې کلوله شوي په دارنګ
د غونډوسکې غونډې لاندې ولوېدلې پیشو توپ کړ دواړه یې غبرګې ونیولې
چخ و پخ سور و فرياد یې وکړدېر ولې خه کېده چې وخت و حنې تېر
نفاق دواړه د بلا په خوله کې ورکړې غلیم دواړه رېز مرېز زېرو زېر کړې
که خوک کاندې اختلاف له خپله وروره له دبمنه به پيمال شي له ضروره
فرض کړه دا چې همېشه دبمن تيار دی
د فرصت او د موقع په انتظار دی

(قيام الدين خادم)

قيام الدين خادم د ملا حسام الدين زوي، په ۱۲۸۶ لمریز کال کې د ننګرهار ولايت د
کامې په ولسوالۍ کې زېږيدلې دی. شاعر او ليکوال و. د ۱۳۵۸ کال د وري په پنځمه
نېټه وفات شوي دي. نوموري د ډېر و چاپ شوو او ناچاپو آثارو خښتن دي.

- خو زده کوونکی دې د لوست متن ولولی او بنوونکی دې د هغوي تپروتني اصلاح کري.
- خو زده کوونکی دې د لوست په مفهوم خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونیسي.
- زده کوونکی دې د لوست مفهوم په خپلو کتابچوکې ولیکي او بیا دې خو تنه په ټولګۍ کې ولولی، نور دې ورته غور ونیسي.
- خو زده کوونکی دې د لوست په پوهېلوا سره پدې برخه کې د خپل تصمیم په هکله خبرې وکړي.

لغتونه	معناوی
غایم	دېسمبر
رېزمرېز	میده میده
فرصت	موقع

زده کوونکی دې په کور کې د بې اتفاقی په هکله خو کربنې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولی.

د چاپېریال پاک ساتل

موخه: د متن لوستل، لیکل، د پاک چاپېریال په ګټو پوهېدل.

ستاسو په فکر چېرې چې مور ژوند کوو، د خه په نامه یادېږي؟

زمور د استوګني د حای شا او خوا، کور، کلی، بسوونځی، سرکونه، د لوبو ځایونه او هغه هوا چې مور یې تنفس کوو، دا ټول زمود د چاپېریال په نامه یادېږي. مور باید خپل چاپېریال بنکلی او پاک وساتو او په هغه کې ګلان وکرو او وونې کښېنو.

زمور د هېواد د وګرو شمېر ورڅ په ورڅ په زیاتېدو دی، چې د چاپېریال د کړتیا سبب کېږي او دا کړتیا بیا ډېرې ناروغۍ او ستونزې رامنځ ته کوي، نو د ټولو خلکو دنده ده چې باید خپل چاپېریال پاک او سوتره وساتي او په پسرلي کې د نیالګیو په کښېنولو او ساتلو کې برخه واخلي.

- خو زده کوونکی دې متن د یو بل په مرسته ولولي. بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- خو تنه زده کوونکی دې د چاپېریال د پاک ساتلو په اړه خبرې وکړي.

- یو زده کوونکی دې په ټولګي کې له یوبل زده کوونکی خخه دغه لاندې پوبنتني وکړي او بل زده کوونکی دې ورته څواب ورکړي. که خه تېروتنه وه، نور زده کوونکی دې ورته اصلاح کړي.

الف: چاپېریال خه ته وايي؟

ب: د چاپېریال د ککر تیا علتوونه خه دی؟

ج: د چاپېریال ساتنه د چا دنده ده؟

- زده کوونکی په دوو ډلو ووېشې. (الف) ډله دې د پاک چاپېریال د گټو په هکله خپل نظر په شريکه ولیکي او بیا دې د هغوي استازی ولولي، نور دې ورته غور ونيسي. (ب) ډله دې د ککر چاپېریال د زیانونو په هکله خپل نظرونه سره شريک کړي او د خپل استازی په واسطه دې په ټولګي کې ولولي. نور زده کوونکی دې ورته غور شې.

کورني دنده

زده کوونکی دې د پاک چاپېریال په اړه خوکربنې په خپله خوبنې ولیکي.

متضادی کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د متضادو کلمو په معنا او مفهوم پوهېدل.

- ستاسي په نظر متضادی کلمې خه ډول کلمو ته وايي؟
- خوک به د متضادو کلمو خوبېلګې ووايي؟

متضادی کلمې: هغه کلمې دی چې د معنا له پلوه یو د بل ضد وي. لکه په دی کلمو کې:
(تور - سپن) (ژرا - خندا)، (اور - او به)

په ژمي کې هوا سړه وي او خلک توده هوا خوبسوی. تر ژمي وروسته پسرلۍ راحي. پسرلۍ د کال لومړي فصل دی. د پسرلۍ په پیل کې شپه او ورڅ سره برابره وي بیا ورو، ورو ورڅ اور دیري او شپې لنډیري.

لاندې جملې ولولئ او هغه کلمو ته حیر شئ چې کربنه تري لاندې اېستل شوې ده:

- د پسرلۍ په پیل کې شپه او ورڅ سره برابره وي.
- په ژمي کې هوا سړه وي او انسانان توده هوا خوبسوی.

- یو یو زده کوونکی دې د ټولگي مخې ته د متن یوه جمله لومړی ولولي او بیا دې پرتحتی وليکي.

- یو زده کوونکی دې د تختې مخې ته ولار شي، لاندې بیتونه دې ولولي او بیا دې پرتحتی وليکي. بل زده کوونکی دې په لیکل شوو بیتونو کې ټر متضادو کلمو لاندې کربنه باسي.

کارګران موشپه او ورڅ په کار لګیا دي
د هېواد سختو دردونو ته دوا دي
د ژوندون سپې تودې زغمی په مینه
د وطن د آبادی لار کې فنا دي

(ارواښاد محمد عثمان نژند)

یو زده کوونکی دې تختې ته راشي، بل زده کوونکی دې له لوستل شوو درسونو خخه خوکلمې ورته ووایي او هغه دې پرتحتی وليکي او په جملو کې دې وکاروي. نور زده کوونکی دې ورته پام ولري.

- یو زده کوونکی دې تختې ته ولار شي. یوه جمله دې پرتحتی وليکي. بیا دې هغه ولولي، بل زده کوونکی دې دوه کلمې په نورو جملو کې وکاروي.

کورنۍ دندہ

زده کوونکی دې په خپلو کتابچو کې خو متضادي کلمې وليکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

د ماین خطرونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماین په خطرونو پوهېدل او ورڅخه ځان ڙغورل.

- کله مو داسي پېښه اور پېدلې د چې یو خوک دې د ماین په چاودنه کې مر یا ژوبل شوي وي؟
- ستاسو په فکر له ماینونو خخه څه ډول ځانونه وساتو؟

زرمینه د خپلې ترور کره روانه وه. ناخاپه یې سترګې په ماین ولګېدي، ځای پر ځای ودرېده. د خپل بسوونکي خبرې وريادي شوي چې د ماینونو د خطر د مخنيوي په اړه یې معلومات ورکړي و. لومړۍ یې هغه ځای د ډېږي په وسیله په نښه کړ. بیا یې د ورور په واسطه د ماین پاکۍ دفتر ته خبر ورکړ، د ماین شنډولو یوه ډله یې له ورور سره هلته ولاړه، لومړۍ یې تېږي په رنګ سرې کړې چې دلته گرځبدل خطر لري. بیا یې له سيمې خخه د ماینونو په پاکولو پیل وکړ. ډېر ماینونه یې وايسټل او هغه سيمه یې له ماینونو خخه پاکه کړه.

- خوتنه زده کوونکی دې متن په چویه خوله په ټولگي کې ولولي، ستونزمن ئایونه دې په نښه کرپي او بنوونکي دې ورته ستونزې حل کرپي.

- يو زده کوونکي دې د لوست د مفهوم په اړه خبرې وکړي. بیا دې زده کوونکي د ويل شوي مفهوم خخه خو جملې په خپلوكتابچو کې ولیکي او به ټولگي کې دې ولولي.

- يو زده کوونکي دې د لوست د متن يوه جمله بل زده کوونکي ته د املا په توګه ووايي. هغه دې پرتختې ولیکي او بیا دې ولولي. نور زده کوونکي دې د هغه تپروتنې ونيسي او اصلاح دې کرپي .

- يو زده کوونکي دې د ټولگي مخې ته راشي، لاندېنې پوبنتې چې له يوه يوه زده کوونکي خخه وکړي او بل زده کوونکي دې څواب ورکړي. نور زده کوونکي دې ورته غور و نيسې.

الف: زرمينه چېرته تلله؟
ج: بیا یې چاته خبر ور کړ؟

د: ولې یې د ماین پاکولو دفتر ته خبر ور کړ؟ ه: په پای کې خه وشول؟

- يو زده کوونکي دې پورته شي، د ماین د خطرنو په هکله دې خبرې وکړي او نور دې ورته غور و نيسې.

- بل زده کوونکي دې له ماینونو خخه د ځان ڙغورنې په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور و نيسې.

زده کوونکي دې په خپلوكورو نو کې د ماینونو د خطرنو په اړه که کومه کيسه اورېدلې وي وکړي.

تلویزیون

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د تلویزیون پېژندل او د ټلویزیون د گټو او زیانونو په اړه معلومات ترلاسه کول.

- په پورته انځور کې خه وينئ؟
- ستاسو په فکر تلویزیون خه ګټې او زیانونه لري؟
تلويزیون د خبر رسولو هغه وسیله ده چې له غږ سربېره تصویر هم نبیي.
تلويزیون د رادیو یو پر مختللى شکل دی.

زمور په ملي تلویزیون کې د قرآن کريم تلاوت، دیني لارښوونې، روغتیایي معلومات، خبرونه، تفریحی پروګرامونه، سپورتی لوبي، ترانې، سندري، مرکې، روزنیز فلمونه او داسې نور بېلاپل معلومات خپرېري.

زمور هېواد په ملي تلویزیون سربېره نور خصوصي تلویزیونونه هم لري.
زمور د هېواد ماشومانو او حوانانو ته په کار ده چې دوى د تلویزیونونو تعليمي او تربیوي خپرونې وګوري او ګټه تري واخلي. د تلویزیون ننداره مو بايد له درسونو، کورني کار او مطالعې څخه ونه باسي.

- زده کوونکی دې د لوست متن په چویه خوله ولولي، په کوم خای کې چې نه پوهیږي، هغه دې په نښه کړي او بنوونکی دې ورسه مرسته وکړي .
- لاندې لغتونه دې په خپلو کتابچوکې په جملوکې وکاروي . بیا دې یو تن تختې ته راشی خپله لیکنه دې پر تختې ولیکي . نور زده کوونکی دې د هغه تپروتنې په نښه کړي ، او په خپلو کتابچوکې دې اصلاح کړي .

شکل راډيو غبرونه

- زده کوونکی په دوو ډلو ووبشي . یوه ډله دې د تلویزیون د ګټو په هکله او بله ډله دې د تلویزیون د زیانونو په هکله خپل نظرونه سره شریک کړي او بیا دې د خپل استازې په واسطه د ټولګي په منځ کې ووايي او پاتې زده کوونکی دې ورته غور ونيسي .

لغتونه معناوي

تعلیمي	بنوونیز
تلاوت	د قرآن لوستل

کورنۍ دنده

د خپلې سیمې د تلویزیون کومه خپرونه مو چې خوبنیري؟ د هغې د ګټو په باره کې په خپلو کتابچوکې خوکربنې ولیکي .

کیسه

موخه: د کیسپی لوستل، لیکل، د کیسپی په ارزښت پوهېدل او په ورځني ژوند کې ترې ګټه اخیستل.

- ستاسو په فکر روزنیزې کیسپی خه ګټه لري؟

- په تاسو کې د چا یوه کیسه زده ده؟

یوه ګیدړه په تیاره کې باغ ته ولاره. باگوان له باغ څخه ډېرجګ دیوال را تاوکړی و.

ګیدړې د دیوال په بېخ کې د او بو د تېرې دلو یو سوری ولید. له دې سوری څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. ډېر زیات انګور یې و خورل او خپته یې و پېرسپده.

ګیدړې وغونټل چې له راغلي سوری څخه بېرته ووھي، خودومره انګور یې خورلي وو چې له سوری څخه وتل ورته ناممکن شوي وو. سهار باگوان له خپل سپي سره باغ ته را غې. سپي په ګیدړې برید پیل کړ. ګیدړې د ژوند په وروستيو شبېو کې دا سې وویل: کاشکې لوړۍ مې د وتلو لار سنجولي واي او بیا باغ ته ننوتې واي، اوس به له مرګه ڙغورل شوې واي.

- زده کوونکی دې د یو بل په مرسته کيسه په چویه خوله ولولي. ستونزې دې په نښه کړي او بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

- یو زده کوونکی دې لاندې کلمې د کتاب له مخې ولولي او بیا دې د کلمو متضادي معناوی له چوکاټ خخه پیدا او په خپلو کتابچو کې دې د کلمو ترڅنګ ولیکي.

- جګ _____

- تیاره _____

- زیات _____

- سهار _____

لبر، مابنام، غرمه، رپا، تیت

- خو زده کوونکی دې د متن په اصلی مفهوم د ټولگې په مخ کې خبرې وکړي او نور زده کوونکی دې ورته غوره ونيسي.

- د متن اصلی مطلب دې په لاندې جملو کې ونسی او بیا دې د ټولگې په مخ کې هماغه جمله ولولي، نور زده کوونکی دې ورته غوره ونيسي.

الف: په باځ کې د انګورو خورل.

ب: باځ ته د باځوان راتګ.

ج: لومړی د یوه کار د پای سنجوول او بیا هغه کار کول.

زده کوونکی دې په خپلو کتابچو کې د لوستل شوې کيسې مطلب په خوکربنو کې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

ماشومانو ته درناوی

موخه: د متن لوستل، لیکل او د ماشوم درناوی.

- ستاسو په فکر ماشومانو ته خه ډول درناوی وشي؟

- کله مو د ماشوم د درناوی په هکله خه اوريدلې دي؟

ماشومان د راټلونکي ميندي او پلرونه دي. که بنه وروزل شي د خپل حان،
کورني او هېواد لپاره بنه خدمت کولای شي. ماشومان په خپلې کورني
حق لري چې د هغوي درناوی وشي. په درنښت ورته وکتل شي. د هغوي
روغتیا، زده کړي او اړتیاوو ته پاملنې وشي.

کله چې ماشومانو ته پوبنتنې پیدا کېږي باید د هغوي پوبنتنو ته مناسب
څوابونه ورکړل شي.

- زده کوونکی دې متن د یو بل په مرسته ولولي، ستونزمنې کلمې او جملې دې پکې په نښه کړي او بنوونکی دې ورسه مرسته و کړي.
- زده کوونکی دې په خو ډلو کې د ماشوم د درناوي په هکله خبرې شريکې کړي. یو استازۍ دې د خپلې ډلې خبرې په کاغذ کې ولیکي او بیا دې د ټولګي په مخ کې ولولي.
- یو زده کوونکی دې د تختې مخې ته راشي، بل زده کوونکی دې ورته د متن یو پاراګراف ووایي او هغه دې پر تختې ولیکي، بل زده کوونکی دې د هغه تپروتنې په ګوته کړي. په خپله دې هغه پر تختې ولیکي.
- خو زده کوونکی دې په وار سره د ټولګي مخې ته راشي او لوست دې په وار سره ولولي او نور زده کوونکی دې ورته غوره ونیسي.
- زده کوونکی دې په خپلو کتابچو کې د لاندې لغتونو معناګاني ولیکي او په جملو کې دې وکاروي. که یې تپروتنې درلودې نور زده کوونکی دې ورته اصلاح کړي.

الف: ماشوم

ب: کورنۍ

ج: پام

د: درناوي

ه: روغتیا

کورنۍ دندہ

زده کوونکی دې دن ورځې د درس خوکربنې په خپله خوبنې په کتابچو کې ولیکي.

نیوتن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوتن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې د قوي په اړه معلومات.

- کله مود نیوتن نوم اورېدلی دی؟
- خوک به وايي چې د جاذبې قوه خه ته وايي؟

نیوتن هغه ساینس پوه و چې د ساینس د علم په برخه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ. ده تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انګلستان کې ژوند کاوه. وايي چې یوه ورڅ نیوتن د منې تر یوې ونې لاندې ناست و چې یوه منه له ونې خخه را ولوپده. نیوتن په دې فکر کې شوچې هرشی ولې ځمکې ته را لوپري؟

له ډېرې خپرنې وروسته هغه په دې پوه شوچې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خوا ته را کارې. ځمکه یوه قوه لري چې هرشی د حان خوا ته را کارې او دي ته د ځمکې د جاذبې قوه وايي.

- زده کوونکی دې يوڅل متن په چوپه خوله ولولي او بیا دې خو تنه زده کوونکي د توګي په منځ کې په مناسب آواز ولولي.
- یو یو زده کوونکي دې راشي، د ځمکې د جاذبي د قوي په باره کې دې خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونisi.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووبېشل شي او هره ډله دې لاندېنى پونستني یوه یوه خواب کړي او بیا دې د هري ډې استازې هغه ټوابونه په ټولګي کې ولولي.
- د ځمکې د جاذبي قوه هر شى کومې خواته کش کوي؟
 - الف: د ځمکې خواته
 - ب: د هوا خواته
 - ج: کوم شى د جاذبي قوه لري؟
 - الف: یوازي ځمکه
 - ب: یوازي سپورډمى
 - ج: هر شى
 - د: هېڅ شى
- یو یو زده کوونکي دې په وار سره نورو زده کوونکو ته د متن د یوه پاراګراف املا ووایي، نور زده کوونکي دې هغه پرتختې ولیکي. او بیا دې هغه ولولي. که یې تېروتنه درلوده، بنوونکي دې ورسره مرسته وکړي.

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروی.
 (د جاذبي قوه، نيوتن، ځمکه، کشف)

بُشَرِّ دوستی

موخه: د متن لوستل، لیکل او د بشر دوستی په مفهوم پوهېدل.

- په تاسو کي چا په کوم وخت کي له بي وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کري ده؟
 - ستاسو په فکر بشر دوستي خه ته وايي؟

انسان يو ټولنيز مخلوق دی او په بېلابلو ټولنو کې ژوند کوي، باید په ورخنیو چارو کې له يو بل سره همکاري او مرسته وکړي. د خپلو خپلوانو او ګاونډیانو د حال او احوال څخه ځان خبر کړي.

په هوه لار چې کولای شو باید له محتاجو خلکو سره مرسته وکړو. که نور
څه نه وي، یوه سنه خبره ورته وکړو او سمه لاره ورته وسیعو.

د انسان ژوند یوازې د دې لپاره نه دې چې خپل ځان سوکاله کړي،
بلکې د نورو سوکالې ته هم یه ډېر ارزښت قایل شي.

خرنگه چې مور انسانان يو، دا د انسانیت دنده ده چې د نړۍ له ټولو
انسانانو سره مینه، خپله بشري فريضه وبولو.

- زده کوونکی دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولی. که ستونزې ولري، بنوونکي دې ورسره مرسته وکړي.
- یو زده کوونکي دې له متن خخه خوکلمې پر تختې ولیکي. بل زده کوونکي دې لیکل شوې کلمې په جملو کې وکاروي او بیا دې ولولی.
- خو زده کوونکي دې په وار سره متن په ټولګي کې ولولی او نور دې خپلو کتابونو ته خیر شي. که خه ستونزه ولري، بنوونکي دې ورته لارښونه وکړي.
- خو زده کوونکي دې په ټولګي کې د انسان د ارزښت په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور و نیسي.
- زده کوونکي دې په ټولګي کې د بشر دوستي په هکله یوه یوه کربنه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

معناوي	لغتونه
آرامه	سوکاله
اړ	محجاج
کومک	مرسته

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د بشر دوستي په هکله په خپلو کتابچو کې خوکربني ولیکي.

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د مېلمه پالنې په دود او آدابو پوهېدل.

- ستاسو په فکر د مېلمه پالنې دود خه ارزښت لري؟
- که ستاسې کور ته مېلمه راشي، د هغه خه ډول خدمت کوي؟

زمور هېواد هم د نورو ټولنو په شان يو شمېر دودونه لري چې خلک ورته په درانه نظر گوري. زمور له منل شوو دودونو څخه يو هم د مېلمه پالنې دود دی. مېلمه پالنه زمور په خلکو کې يو ډېر لرغونی دینې او ملي دود دی. افغانان مېلمه ته په درنه سترګه گوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت کوي. زمور خلک هېڅکله داسې حرکت نه کوي چې د مېلمه د خپگان سبب و ګرځي.

زمور په دین کې هم د مېلمه د درناوی په اړه امر شوی دی، نوله دې امله زمور خلک دې وياړلي دود ته په درنه سترګه گوري او د مېلمه درناوی کوي مور باید خپل نه دودو دنه وساتو.

- زده کوونکی دې متن له یو بل سره په چوپتیا ولولي. ستونزمن څایونه دې په نښه کړي او بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- خو زده کوونکی دې متن د ټولګي په مخ کې په مناسب آواز ولولي. بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- یو زده کوونکی دې پر تختې د مېلمه پالنې په هکله خو جملې ولیکي، ودې لولي او بیا دې بل زده کوونکی د هغه تېروتنې ووایي او په سمه بنه دې ولیکي. بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- خو زده کوونکی دې د مېلمه پالنې په هکله د ټولګي په مخ کې خبرې وکړي. نور دې ورنه غور ونسی.

کورنۍ دنده

زده کوونکی دې د خپلې سیمې د مېلمه پالنې د دود په اړه خوکربنې ولیکي.

آزادي

موخه: د شعر لوستل، لیکل، د آزادی په هکله معلومات ورکول او د نوو کلمو په معنا پوهېدل او په جملو کې کارول.

ستاسو په فکر آزادي خه ته وايي؟

په شړۍ کې بنه يم زه آزاد فقیر
نه وربسمو کې چنجي غوندي اسيز
په خامتا کې هُر آزاد بنه دی سل حله
له غلامه چې لباس یې وي حرير
د وړغنو په کېږدي کې که آزاد يم
يو وېښته به یې ورنه کرم په کشمیر
په ويچاره کې مرغه حواله کې خوبن وي
په قفس کې د سرو زرو وي زهير

(ګل پاچا اُفت)

اروا بند گل پاچا الفت د هپواد نامتو شاعر او لیکوال و د لعمنان ولايت د عزيزخان کخ اوسيدونكى و. په ۱۳۵۶ کال کې وفات شوي دي.

فعاليتونه:

- يو زده کونونکي دې يو خل شعر ولولي. بيا دې خوتنه په وارسره د ټولګي په مخ کې په بنه اواز ولولي، بشونونکي دې ورسره مرسته وکړي.

- زده کونونکي دې د لوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر و اپوري او بيا دې خوتنه په ټولګي کې ووایي.

- يو زده کونونکي دې پر تختې د آزادۍ کلمه ول يكن، بيا دې د آزادۍ په هکله دې يو، يو زده کونونکي خپل نظر پر تختې ول يكن او ودې وايي.

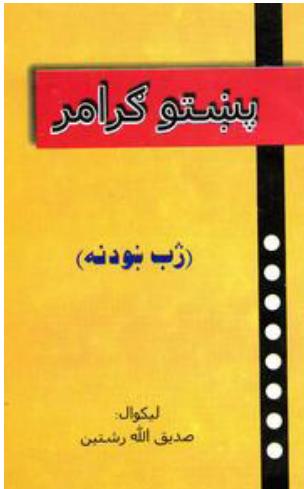
- خو زده کونونکي دې په وارسره د تختې مخي ته راشي او د متن په مفهوم دې خبرې وکړي، نور دې ورته غوره و نيسې.

کورنۍ دنده

زده کونونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي.
(خوبن - ويچاره - اسارت - زهير - وېښته - شپږ)

څېه (هېجا)

موخه: د متن لوستل، لیکل او د څې په معنا او مفهوم پوهېدل.

- خوک به ووایي چې څې يا هېجا خه ته وايي؟
- په تاسو کې به خوک کومه کلمه په خپو واړولی شي؟

(څېه د کلمې يوه داسې برخه ده چې په یو وار له خوپې خخه راوخي، لکه: (ما) يوه څېه د. د (پښتنه) کلمه درې څې لري، لکه: پبن - تا - نه. د (بزگر) کلمه دوي څې لري، لکه: بز - گر او دغه راز د (بن) کلمه يوه څې لري.

لاندې متن ولولئ! هغو کلمو ته حیر شئ چې تري لاندې کربنه اېستل
شوې د. تاسو یې هېجا کړئ.

نن زلمي او د ده خور ملالې د بنوونځي د ادارې په لارښونه د بنوونځي په انګر کې کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره یې د بنوونځي انګر او تولګي پاک کړل.
د زلمي او ملالې دا کار ډېر خوبن شو. کله چې دوى له کار خخه وزګار
شول او بېرته کورته ولاړل، د بنوونځي د انګر د پاکولو کبسه یې خپلې
مور او پلار ته وکړه او هغوي د کيسې په اورې دلوا ډېر خوشحاله شول.

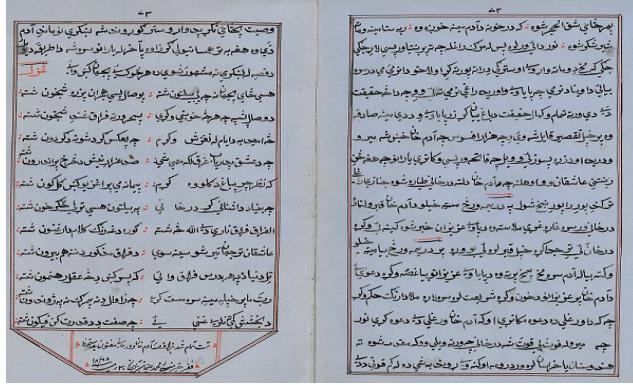
- خو زده کوونکی دې لومړی متن په پته خوله ولولي او ستونزمن خایونه دې په نښه کري، بيا دې بنوونکي د هغود ستونزو په برخه کې ورسره مرسته وکري.
- خو زده کوونکي دې متن په مناسب آواز ولولي، بنوونکي دې ورسره مرسته وکري.
- يو زده کوونکي دې. د متن خو کلمې پر تختې وليکي او دويم زده کوونکي دې ليکل شوي کلمې په خپو واروی او دريم زده کوونکي دې د هغه تپروتنې اصلاح کري.
- زده کوونکي دې متن ولولي او نور دې ورته غور ونisi.
- زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا دې ووایي چې خو خپې لري: (سر - مخ - لاس - قلم - کتابچه - شپه - درملتون - کړ - لار - سمسوريا - ستونزمن - بنوونځي - چاپریال)
- زده کوونکي دې لاندې لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکي. په جملو کې دې وکاروی او بيا دې په ټولګي کې ووایي.
(وزگار - پاک - خور - خپه)

کورني دندہ

زده کوونکي دې په کور کې يوه جمله له څانه وليکي او بيا دې د هغې جملې کلمې په خپو واروی.

بىكلى لىك

موخه: د لوست سم لوستل، لىكل او د بىكلى لىك په ارزښت پوهېدل.

- ستاسو په فکر بنه لیکنه به خه گتې ولري؟

- که تاسو یو لىك ولیکى او خوک یې ونشي لوستلای، بنه لىك ورته ويلاي شو؟

بىكلى لىك دې ته وايي چې ليكونكى او نور خلک يې پرته له ستونزو
ولوستلای شي.

که یو خوک په لوستلو بنه وپوهېږي او په لىكلو کې كمزوري وي او خوک
یې لىك ونه شي لوستلای، بنه لیکنه ورته نشو ويلاي.

بنه لیکنه هغه د چې د کلمو ټول توري یې په واضح ډول ولیکل شي،
کربنې یې کېږي نه وي، یوه کلمه له بلې سره نسبتې نه وي. په لوستلو کې
چا ته ستونزه پیدا نشي. د یو چا لیکنه هغه وخت بىكلى کېږي چې ډېر ډېر
لوستل وکړي، ډېره لیکنه وکړي او په هرڅل لیکنې کې خپلې تېروتنې
اصلاح کړي.

- زده کوونکی دې یو خل متن ولولی او نور دې ورته غور و نیسي.
- یو زده کوونکی دې له متن خخه بل زده کوونکی ته املا و وايي او هغه دې په بنکلي لیک پر تختې ولیکي او بیا دې ولولی.
- خو زده کوونکی دې د بنکلي لیک په گټو یوه، یوه جمله و وايي او بل زده کوونکی دې پر تختې ولیکي.
- که په ټولگې کې کوم زده کوونکی وي چې د هغه خط بنکلى وي، تختې ته دې ولاړ شي، یوه جمله دې په بنکلي خط ولیکي، بیا دې نور زده کوونکي هغه په خپلو کتابچو کې په هماغه ډول ولیکي.
- د بنو او سمو لیکلو مهارت خنګه ترلاسه کېږي، دوہ زده کوونکي دې پري خبرې وکړي.

زده کوونکي دې په کورونو کې خو جملې په بنکلي خط له یاده ولیکي او په راتلونکي ساعت کې دې ولولی.

کندھار

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، په معنا یې پوهېدل او د کندھار په هکله معلومات لاسته راول.

تاسو کله د کندھار ولايت ليدلى دي؟

کندھار د هپواد پخوانی مرکز او پایتحت و چې تیمور شاه بادشاہ د افغانستان پایتحت له کندھار خڅه کابل ته ولپرداوه.

نوموري بnar ډېر تاریخي حایونه لري، لکه: خرقه شریفه، چهل زینه، د احمد شاه بابا او میرویس خان هوتك هقبري.

اوسمهال د کندھار په بnar کې د عينو بnar گوتی نوموري بnar ته ځانګړي بسكلا او ارزښت ورکړي دي. د نوموري بnar گوتی نقشه او پارکونه په هپواد او آسياني هپوادونو کې ساري نه لري. نوموري بnar گوتی د تفریح او مېلو لپاره ځانګړي بې ساري پارکونه لري چې هره ورڅه په زرگونه خلک د سیل لپاره ورځي.

- زده کوونکی دې متن په چوپتیا سره ولولی. ستونزمن خایونه دې په نښه اوله بنوونکي خخه دې پوبنته وکړي او هغه دې ورته روښانه کړي.
- یو زده کوونکی دې د پارک کلمه پرتختې ولیکي، بیا دې یو یو زده کوونکی د پارک د ګټو په هکله خپل نظر ورکړي، او د بنوونکي په مرستې دې هغه پرتختې ولیکي او لیکل شوې جملې دې ولولی.
- یو زده کوونکی دې د لوست متن ولولی او بنوونکي دې د ستونزو په برخه کې ورسره مرسته وکړي.
- یو زده کوونکی دې د تفریحی پارکونو د ګټو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوره ونیسي.
- یو زده کوونکی دې د لوست د متن په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته خیر شي.
- زده کوونکی دې لاندې کلمې په جملوکې وکاروي.
(هېواد، سارۍ، واټونه، خرقه، واکمن، اړوند)

زده کوونکی دې د کندهار د لوست مفهوم په لنډو جملوکې ولیکي.

موزیم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د موزیم په معنا او مفهوم پوهېدل او د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ترلاسه کول.

- ستاسو په فکر موزیم کوم ځای ته وايي؟
- تاسي کله موزیم ته تللي یاست؟

موزیم هغه ځای ته وايي چې د یوه هپواد ارزښناک او لرغونی آثار لکه: هنري، فرهنگي، تاریخي او داسي نور پکي ساتل کېږي. لرغونی آثار د یوه هپواد د تاریخ د یوه سند حیثیت او ارزښت لري. ځکه د ټولې نړۍ خلک د خپلو تاریخي آثارو ساتنه کوي. په افغانستان کې، د هپواد د لرغونو آثارو د ساتلو ځای (موزیم) د کابل نبار په دارالامان کې موقعیت لري. دا موزیم د اسیا له مشهورو موزیمونو څخه ګټل کېږي. لازمه ده چې مور د موزیم پر ارزښت و پوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

- زده کوونکی دې متن یو څل په چویه خوله ولوی. پر کوم ځای چې نه پوهېږي، له بنوونکی خخه دې مرسته وغواړي.
- یو زده کوونکی دې د موزیم کلمه پر تختې ولیکي. بیا دې نور زده کوونکی د موزیم په هکله یوه جمله ووایي او هغه دې پر تختې ولیکي.
- خو زده کوونکی دې په وار سره د ټولګي په مخ کې د موزیم په هکله خبرې وکړي بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- خو زده کوونکی دې متن ووایي او نور دې ورته خیر اوسي.
- لاندې کلمې دې په کتابچو کې ولیکي او نوموري لغتونه دې په جملو کې وکاروي. بیا دې خوتنه په ټولګي کې ووایي.
- (گران، ډېر، هېواد، ارزښت، غوره، آثار، مشهور)

زده کوونکی دې د موزیم د ارزښت په اړه په څيلو کتابچو کې خوکربې ولیکي.

مور

موخه: د متن لوستل، لیکل، د مور د مقام په ارزښت پوهېدل او د مور درناوی کول.

- ستاسو په فکر مور په خپلو اولادونو باندې کوم حقونه لري؟
- په تاسو کې به خوک د مور د حقونو په هکله خه ووایي؟

د لوی خدای ﷺ له نعمتونو خخه یو نعمت مور د. مور د خپلو اولادونو په روزنه کې زيار، زحمت او بې خوبی زغمي. مور په خپله غېړ کې خپل بچيان د خپلو خلکود هوساينې، د هېواد د ودانولو او ساتلو لپاره روزي. وايې چې مور په یوه لاس زانګو زنګوي او په بل لاس جهان. د نړۍ ټول پوهان او تاريخي خېږي د مور په غېړ کې روزل شوي دي. له دې امله مور باید د خپلو میندو ډېر خدمت وکړو، خبره یې ومنو او د کور په کارونو کې ورسره مرسته او په مینه ورسره خبرې وکړو. مور باید زيار وباسو چې مور را خخه خپه نشي او تل باید د مور زړه وساتو.

فعاليتونه

- زده کوونکي دې متن په چوپه خوله ولولي، د ستونزمنو برخو پونستنه دې له بنوونکي خخه وکري.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د لوست متن په ټولگي کې ولولي او نور دې ورته غور ونيسي.
- دوه زده کوونکي دې له يوبل خخه د مور د حقوقنو په هکله پونستني وکړي او هغه بل دې خواب ورکړي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د متن د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونيسي.
- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د مور د حقوقنو په باره کې خوکربنې وليکي او بيا دې په ټولگي کې ولولي.
- خو زده کوونکي دې په ټولگي کې د هغو مرستو يادونه وکړي چې په کور کې بې له مورسره کوي.

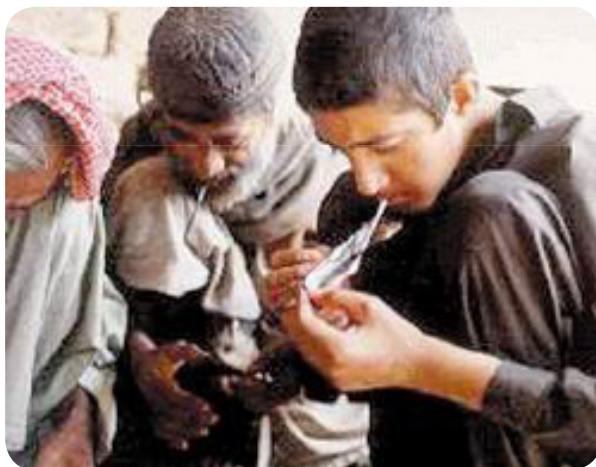

کورني دنده

زده کوونکي دې په کور کې د مور د حقوقنو په اړه دوه، درې داسې جملې وليکي چې په كتاب کې نه وي راغلي.

د نشه يې توکو زیانونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نشه يې توکو په زیانونو پوهېدل او له هغو خخه ئان ساتل.

- ستاسو په فکر نشه يې توکي کوم زیانونه لري؟
- که چېرې يو خوک په نشه يې توکو روبدی وي، د هغه ژوند به خه ډول وي؟

نشه يې توکي، لکه: چرس، بنگ، اپين، شراب، تباکو، نصوار، سگرت او داسي نور چې په هره بنه وکارول شي، بدنه زيان رسوي. نشه يې کسان د بدنه د کمزورتيا له امله نشي کولاي چې خپل ورخني کارونه سرته ورسوي. ورو، ورو له غريبې سره مخ کېري، د خپلي کورنى او توونې د اورو بار گرخى، او خلک ورته په بنه نظر نه گوري. د نشه يې خلکو ذهن ورو، ورو خرابېري، بيا يوازې د خپلي نشي په فکرکې وي، د خپل حان پاكوالې او روغتيا ته پام نشي کولاي، له خپلي کورنى خخه هم جلا کېري.

په نشه يې توکو روبدی کسان د پيسود تر لاسه کولو لپاره په غالا او نورو ډول، ډول نارواوو کارونو لاس پوري کوي.

- زده کوونکی دې متن په خپل منځ کې ولولي. بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکی دې لاندېنی کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي، په جملو کې دې وکاروي او بیا دې په ټولګۍ کې ووايی:
(چرس، بنګ، اپین، شراب)
- د نشه یې توکود زیانونویه هکله دې نورو ټولګیوالو ته معلومات ورکړي. بنوونکی دې هم ورسره همکارو اوسي.
- خو زده کوونکی دې د لوست متن په مناسب غږ ولولي او نور زده کوونکی دې ورته غوره ونسی.
- لاندې پوبنتنو ته دې مناسب څوابونه ووايی.
- په نشه یې توکو اخته کېدل خه زیانونه لري؟
- نشه یې کسان ولې خپل ورخنې کارونه سم تر سره کولای نه شي؟

کورنۍ دندہ

زده کوونکی دې دن ورڅې لوست دوه څلې په خپلو کتابچو کې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې له ئاخان سره راپوري.

روغتیا ساتنه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د روغتیا په ارزښت پوهېدل او خپلې روغتیا ته پاملننه کول.

- ستاسو په فکر روغتیا د انسان لپاره خه ګټې لري؟

- که څوک خپلې روغتیا ته پام ونه کړي، خه زیان به ورته ورسیږي؟

روغتیا انسان ته ډېره اړینه ده. روغتیا دې ته وايې چې وجود موله ناروغۍ. خخه خوندي او جور وي. د روغتیا په درلودلو سره کولای شو چې خپل ورځني کارونه، او زده کړي مخ ته یوسو، د خپلې کورنۍ او هېوادوالو خدمت په بنه توګه سرته ورسوو او په پایله کې یو آرامه ژوند ولرو. داسې روغتیا خخه هغه وخت برخمن کېدلای شو چې حان، کالې او خپل چاپيریال پاک او سوتره وساتو، تر خود میکروبونو د رامنځ ته کېدو، ودې او لېړد لپاره زمينه برابره نه شي.

فعالیتونه

- زده کوونکی دې متن یوخل په چوپه خوله په گله ولولي، په ستونزمنو برخو دې خبرې وکړي او بیا دې بنوونکی ورسره مرسته وکړي.
- خو زده کوونکی دې په وارسره متن په مناسب غږ ولولي. که خه ستونزه ووه، بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- خو زده کوونکو ته دنده ورکړئ چې د لوست د سرليک په هکله خوکربنې له خپل فکر خخه ولیکي، بیا دې په ټولګي کې ولولي، نور زده کوونکي دې د هغوي تېروتنې اصلاح کړي.
- خو زده کوونکي دې د متن پر مفهوم خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې هم خپل نظرونه ورسره شريک کړي.
- خو زده کوونکي دې روغتيا ته د نه پاملنې او د هغو د زيانونو په هکله وغږېږي. بنوونکي دې په پاي کې د نورو زده کوونکو نظرونه هم واخلي.

کورني دنده

زده کوونکي دې په کورکې د روغتيا په اړتیا باندې خوکربنې ولیکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې نورو ټولګیوالو ته ولولي.

ګل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د ګل پاچا الفت د ادبی شخصیت پېژندل او له خپلو ملي شاعرانو سره مینه پیداکول.

- خوک به د پېښتو ژبې د خو مشهورو شاعرانو نومونه واخلي؟

خوک به ووایي چې پورتنی عکس د چا دی؟

ګل پاچا الفت د لغمان ولايت د قرغیزو ولسوالی په عزیز خان کڅ کې زېړیدلی و.

الفت په خپلو لیکنو کې مور ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل پري وکړو. لکه چې وايي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان خخه شیطان جوروی. همدارنګه خپل هېواد او خلک ورباندي گران وو او قول افغانان د دې هېواد بچیان بولي، لکه: چې وايي:

د یوه وطن اولاد یو تېرله سره په هېواد یو
دا وطن دی په مور گران
دا وطن دی د افغان

- زده کوونکی دې متن په چوپتیا سره ولولي. ستونزمن خایونه دې په نښه کړي او بیا دې له بنوونکی خخه پوښته وکړي.
- زده کوونکی دې متن په مناسب غږ ولولي او بنوونکی دې ورته ستونزني حل کړي.
- د لاندېنیو جملو تشن خایونه دې په مناسبو کلمو سره او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

بناغلی الفت ټول ... د دې هېواد بچیان بولی.

بناغلی الفت ... زېړېدلی دی.

- خو زده کوونکی دې د متن په مفهوم خبرې وکړي. نور زده کوونکی دې په بحث کې ورسره شريک شي.

زده کوونکی په دوو ډلو ووبشی. يوه ډله دې د متن د معنا او مفهوم په هکله خپل نظرونه سره شريک کړي، بله ډله دې د علم او پوهې په هکله خپل نظرونه ولیکي او د خپل استازې په واسطه مو دې په ټولګي کې ولولي.

زده کوونکی دې لاندې لغتونه په جملو کې وکاروي او بیا دې خوتنه په ټولګي کې ولولي او په کتابچو کې دې ولیکي.

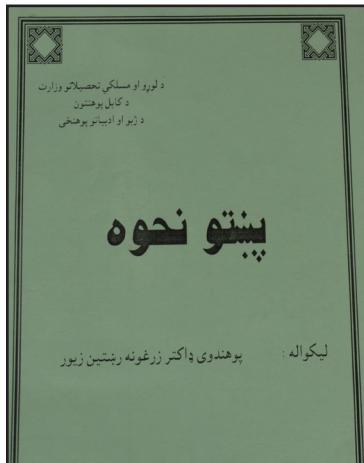
(پوهه - چوپتیا - الفت - لیکوال)

زده کوونکی دې د ګل پاچا الفت په اړه خو کربنې ولیکي.

دري دېشم لوست

صفت

موخه: د متن لوستل، ليکل، د صفت په معنا پوهېدل او په جملو کې د صفت د کلمو کارول.

- ستاسو په فکر صفت خه ډول کلمې ته وايي؟
- کولای شئ داسي جملې ووایئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شوي وي؟

صفت: هغه کلمه ده چې د نوم حالت او خرنګوالي خرگندوي.
لكه: بنه، بسکلی، هوښيار، سپین، تور او داسي نور.
لاندي جملې ولوئ او هغو کلمو ته حیر شئ چې کربسه تري لاندي اېستل
شوي ۵۵.

- تکړه زده کوونکي تل درس وايي.
- هوښيار زده کوونکي د یو بل خبروته غور نيسې.
- مور په بازار کې سرې منې واخیستې.
- د پاكو او بو خښل بدن ته ګټه لري.

په پورتنيو جملو کې (تکړه، هوښيار، سرې، پاكو) صفتونه دي.

فعاليتونه

- زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي او بیا دې يو زده کوونکي د ټولگي په مخ کې ولولي.

- لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې د صفت تر کلمې لاندې کربنه وکاري.

• د پخو مېبو خورل بدن ته ګته رسوی.

• زيار کښ بزگر له خپلې ځمکې څخه زيات حاصل اخلي.

• سپينه کوتره د سولې نښه ده.

• کندز خوابه خټکي لري.

- زده کوونکي دې د لوست متن په ټولگي کې ولولي او نور دې ورته خيرشي. که کومه پونښته لري، هغه دې ويوبنتي، بنوونکي دې ورسره مرسته وکړي.

- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووپشل شي. هره ډله دې په خپل منځ کې داسې جملې د خپل استازې په واسطه ولیکي چې په هغوكې صفتونه راغلي وي، بیا دې د خپل استازې په واسطه ولولي او نور دې ورته پاملننه وکړي.

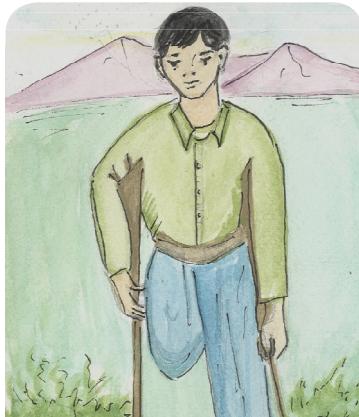
کورني دنده

زده کوونکي دې لاندې صفتونه په کتابچو کې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي.

(سپين، هوښيار، پوه، بنه)

معلولينو ته درناوى

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، له معلولينو سره مرسته او هغوي ته درناوى کول.

- ستاسو په فکر معلول چا ته وايي؟

- ستاسو په نظر له معلولو خلکو سره خنگه چلندا کړو؟

سمسور دوه کاله مخکي له خپل پلار سره کروندې ته د کار لپاره روان و، په لاره کې پريوه ماين برابر شواو په دې پښه کې يې خپله پښه له لاسه ورکړه. په روغتون کې يې درملنه وشوه، خو معلول پاتې شو. هغه ډېره موده غمجن و، حکه هغه نه شو کولای چې له نورو هلکانو سره لوبي وکړي. ملګري يې د هغه په حال خواشيني وو. هغوي دا فکر وکړ چې خنگه له سمسور سره مرسته وکړي. هغوي داسي لوبي پيل کړي چې په هغو کې سمسور هم برخه اخيستلى شوه.

سمسور له زده کړي سره هم ډېره مينه لري. ملګرو يې هغه په بنوونځي کې شامل کړ. اوس د بنوونځي په پنځم تولګي کې درس وايي.

- زده کوونکي دې لومړي متن په چوپه خوله ولولي او هغه خایونه چې پري نه پوهیږي، په نښه کړي.
- خو زده کوونکي دې متن په لور آواز ولولي. نور زده کوونکي دې پام وکړي، ترڅو خپلې ستونزې له منځه یوسې.
- د لاندېنیو کلمو مترادفې کلمې دې له چوکاټ څخه پیدا او په خپلو کتابچو کې دې د کلمو ترڅنګ ولیکي.

خرگند	معلوم
عیبي	مرسته
کومک	تکره
خواکمن	بنکاره

- لاندې جملې ولولې! په خپلو کتابچو کې یې ولیکي او د صفت تر کلمو لاندې کربنه وکاري.

- الف - اوس سمسور دروغو هلکانو په خېر زده کړه او کار کولای شي.
- ب - د سمسور ملګري د هغه په حال خواشيني وو.
- ج - هغوي داسي لوې پیل کړي چې په هغو کې سمسور هم برخه اخیستلى شو.
- خو زده کوونکي دې له معلومينو سره د مرستې په هکله خبرې وکړي.

کورني دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د معلومينو په هکله خو کربنې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې له څان سره راوړي.

بېلابېل خواره

موخه: د متن لوستل، لیکل، د خورو په ارزښت پوهیدل او ورڅخه کار اخيستل.

- ستاسو په فکر زموږ بدن خورو ته خه اړتیا لري ؟

- که موره هر ډول خواره ونه خورو، بدن ته به موخه زیان ورسیږي ؟

د هېواد د هري سيمې په بېلابېلو موسمونو کې ھر ډول حبوبات، ترکاري او مېوې پیدا کېږي او هېوادوال د خورو لپاره تري کار اخلي. په ځینو سيمو کې یو شمېر خلک ترکاري وچوي او یا یې په بل موسم کې پخوي. دغه راز یوشمېر مېوې تازه او یو شمېر مېوې تازه او وچې خورل کېږي.

ھر ډول خوارو او مېوې د بدن دودې، د کارکولود وړتیا او د ناروغیو د مخنيوی لپاره په څلپې برخې کې ډېره هرسته کوي، د بېلګې په توګه: حبوبات په ودې او نمو کې هرسته کوي، خواره او غور وجود ته انرژي ورکوي او یو شمېر خواره په وجود کې ټولې اړتیاوې پوره کوي، لکه: شیدې، هګۍ او دا سې نور.

د ورځنيو خورو په مهال وېش کې باید توازن رامنځ ته کړو او د ټاکلې پروګرام له مخي د ځان لپاره خواره تیار کړو.

- خو زده کوونکي دې متن په مناسب غړ په ټولګي کې ولولي، بنوونکي دې ورته خير وي، که اړتیا وه مرسته دې ورسره وکړي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووبېشل شي. ټول زده کوونکي دې متن ولولي. یوه ډله دې په متن کې صفتونه پیدا کړي، په جملو کې دې وکاروي او بله ډله دې د مېوو د ګټو په هکله خوکربنې ولیکي، بیا دې خوتنه په ټولګي کې خپله لیکنه ولولي.
- یو زده کوونکي دې پرتختې د مېوو نومونه چې بل زده کوونکي یې ورته وايي، د املا په ډول ولیکي او په پای کې دې یو بل زده کوونکي هغه ولولي.
- یو زده کوونکي دې د ټولګي په مخ کې د مېوو نومونه واخلي او نور دې ورته نور نومونه هم واخلي.

کورني دنده

زده کوونکي دې په کور کې د خورو د ګټو په هکله خوکربنې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي، نور زده کوونکي دې ورته غوره ونيسي.

ولسي دودونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د ولسي مثبتو دودونو په ارزښت پوهېدل او هغه په خپل ژوند کې عملی کول.

- ستاسو په فکر په یوه ټولنه کې مثبت دودونه خه گټي لري؟
- خوک به ووايي چې زموږ د ټولنې کوم دودونه بنه دي؟

هره ټولنه خپل دودونه لري چې یوه ټولنه له بلې خخه بېلوي. په ټولنه کې حینې دودونه ګټور او اورد عمر لري او حینې دودونه بیا د ټولنې د خلکو لپاره ګته نشي رسولی.

څومره چې یوه ټولنه پرمختګ کوي، په هماګه اندازه د هنې ټولنې په دودونو او رواجونو کې بدلون رامنځ ته کېږي. خلکو ته ګټور دودونه او رواجونه پاتې کېږي او هغه چې خلکو ته ګته نشي رسولی، د ټولنې له پرمختګ خخه وروسته پاتې کېږي.

مور ته لازمه ۵ چې خپلوا ګټورو دودونو ته په درنه سترګه وګورو او سرته یې ورسوو او هغه دودونه چې خلکو ته ګته رسولی نشي، هغه باید پړې دو چې له منځه ولاړشي.

- زده کوونکی دې یوخل متن په چویه خوله ولولي. په هغۇ جملو او كلمو چې نه پوهېرى، له بنوونکى دې پوبنتنه وکرى.
- يو زده کوونکى دې د لوست متن ولولي او بنوونکى دې ورسره په لوستلو او د تېروتنو كې مرسته وکرى.
- زده کوونکى دې د دودونو په هكله له کتاب پرته خوکربنې وليکي او بيا دې په تولگى كې ووايى.
- زده کوونکى دې په دوو ډلو ووبشل شي. يوه ډله دې د ګټورو دودونو په هكله او بله ډله دې د ناوره دودونو د زيانونو په هكله خپلې نظرې سره شريکې كرى او بيا دې د هغۇ استازى د تولگى په مخ كې ولولي.
- خو زده کوونکى دې د خپل کلى او سيمې د يوه دود نوم واخلي او په اړه دې خبرې وکرى چې په خه ډول سرته رسېرى.

کورنى دنده

زده کوونکى دې د خپلې سيمې د يوه دود په هكله خوکربنې په خپلو كتابچو كې وليکي.

ابن سينا

موخه: د متن لوستل، لیکل او د ابن سينا په هکله معلومات ورکول.

- کله مو د ابن سينا نوم اورېدلی دی؟

- خه فکر کوئ چې دغه عالم په کومو علومو کې پوره لاس رسی درلود؟

ابن سينا د نړۍ مشهور عالم او د بخارا په شار کې زېږيدلی و نوموري د شلو کلونو و چې د خپل وخت د یوه عالم په نوم و پېژندل شو.

ابن سينا په خپل وخت کې د طب په هکله شپاړس کتابونه لیکلی دي. خورا مشهور کتاب یې د (القانون في الطب) په نوم یادېږي. له دې کتاب خخه خه د پاسه شپږ سوه کاله د درسي کتاب په توګه گته اخيستل کېده. اوس هم حیني خلک د نوموري کتاب له مطالعې خخه گته اخلي.

ابن سينا د فلسفې او عقایدو په هکله (۲۸) کتابونه لیکلی دي. دغه راز یوولس کتابونه یې د نجوم او ساینس په برخه کې او خلور نور یې د شعر او شاعري په اړه لیکلی دي. د نړۍ ټول خلک د ابن سينا خدمتونو ته په درانه نظر گوري.

- زده کوونکی دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولی. خو تنه زده کوونکی دې د ابن سینا په اړه خه چې یې له متن خخه زده کړي دی معلومات وراندې کړي، که خه ستونزه یې درلوده، بنوونکی دې ورسه مرسته وکړي.
- زده کوونکی دې له لاندې کلمو خخه جملې جوړې کړي او بیا دې په ټولګي کې ولولي.

مشهور - طبابت - زپریدلی - نجوم - ګټه

- زده کوونکی دې د لوست د موخو په هکله خبرې وکړي او بیا دې بل زده کوونکی د هغه خبرې بشپړې کړي. بنوونکی دې ورسه مرسته وکړي.
- زده کوونکی دې لاندې نیو پوبنستنو ته په شفاهی توګه سم خوابونه ورکړي او نور دې ورته غوره ونیسي.

- ابن سینا د علومو په کومو برخو کې پوهېده؟
- ابن سینا په کومو علومو کې ۶۸ کتابونه لیکلې دی؟
- ولې خلک ابن سینا ته درناوی لري؟

کورنۍ دنده

زده کوونکی دې د ابن سینا په اړه یوه لنډه لیکنې وکړي او په بل درسي ساعت کې دې په ټولګي کې ولولي.

اشر (گډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ګډ کار د ګټو په ارزښت پوهېدل او ګډ کار کول.

- کله مو په ګډو کارونو کې برخه اخيستې ده؟
- خوک به ووايي چې ګډ کار خه ګټې لري؟

سیاونون د ترکاری د کرلو لپاره پربشان و دی یوازی و، د ترکاری د کرلو وخت تری تېریده. له خپلې مېرمنې تورپیکۍ سره یې مشوره و کړه. هغې ورته وویل:

- د کلې حوانان د اشر لپاره را وغواړه.

سیاونون هم د خپلې ماندینې خبره ومنله. د کلې زلمیان یې د اشر لپاره را وغوبنتل. سهار وختې یې د ترکاری په کرلو پیل وکړ، تر غرمې پوري یې کار وکړ، په پتې کې یې ډول، ډول ترکاری وکړلې او بیا یې پولې ورته جوري کړې.

تورپیکۍ د غرمې لپاره ورته بنه خوندوره بنوروا پخه کړې وه. د کلې زلمیانو په ګډه سره ډوډی و خوره. سیاونون خپلې مېرمنې ته وویل:

- ګډ کار زمورد ټولنې ډېر بنه دود دی. زه به هم له دې وروسته د ګاونډیانو په اشرونو کې هرومرو برخه اخلم.

- زده کوونکی دې یو خل متن ولولي او بیا دې خو تنه د ټولگي په مخ کې ولولي.
بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

- یو زده کوونکی دې متن ولولي، په خپله خوبنې دې خو کلمې خوبنې او په جملو کې
دې وکاروی.

بیا دې خو تنه زده کوونکی خپلې لیکل شوې جملې د ټولگي په مخ کې ولولي.
- یو زده کوونکی دې په ټولگي کې د اشر یا ګډ کار د ګټو په هکله خبرې وکړي او نور
دې ورته متوجې وي.

- بل زده کوونکی دې د یوازې کار د وروسته پاتې کېدو په هکله خبرې وکړي او نور دې
ورته غور و نیسي.

- خو زده کوونکی دې په خپل کلې کې د بنو دودونو او رواجونو په هکله خبرې وکړي
او بنوونکی دې د خبرو په بشپړ لوکې ورسره مرسته وکړي.

کورنۍ دندہ

زده کوونکی دې په خپلو کتابچو کې د هغه ګډ کار په هکله چې په کور، بنوونځي او یا
په کوم بل څای کې یې تر سره کړي وي، خوکربنې ولیکي.

ملګري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د ملګرو ملتونو پېژندل او د ملګرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ترلاسه کول.

- آيا ويلاي شئ چې ملګري ملتونه خه ډول سازمان دي؟
- د ملګرو ملتونو د سازمان اصلی موخه خه ده؟

ملګري ملتونه یو نړیوال سازمان دي. د دغه نړیوال سازمان موخه داده چې په نړۍ کې د کړکېچونو او شخزو د مخنيوي لارې چاري برابري کړي.

د بېلابېلو هېوادونو تر منځ د پوهاوي، مرستو او سوله یېزڙوند د لارو چارو په برابولو کې مرسته وکړي.

دغه راز په وروسته پاتې هېوادونو کې دښوونې، روزنې د تاریخي ودانیو، روغتیا، خوراکي موادو او د ماشومانو په روزلو او نورو برخو کې مرستې کوي. دا سازمان بېلابېلي خانګې لري چې یوه یې د یونیسف خانګه ده. یونیسف د ماشومانو او ټوانانو دښوونې او روزنې، خورو، روغتیا، اوبو، درمل ورکولو او نورو برخو کې مرسته کوي.

- زده کوونکی دې یو خل لوت په چوپه خوله ولولي. که ستونزه وه، هغه دې په نښه کړي او بیا دې له بنونکی خخه پوبنتی.

- زده کوونکی دې متن ولولي، خو لغتونه دې خوبن کړي، په جملو کې دې وکاروي او بیا دې خوتنه په تولګي کې ولولي.

- زده کوونکی دې په دوو ډلو ووبشل شي. (الف) ډله دې د لاندې لومړۍ پوبنتې د خواب په هکله خپل نظرونه او د (ب) ډله دې د دویمې پوبنتې په هکله خپل نظرونه سره په شريکه ولیکي او بیا دې د هر ډلې استازی په تولګي کې ولولي.

- یونیسف خه فعالیتونه ترسره کوي؟

- د ملګرو ملتونو سازمان د جورپدو اصلی هدف خه شی دی؟

زده کوونکی دې د لاندې جملو تشن خایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي بیا دې خوتنه په تولګي کې ولولي.

الف: ملګري ملتونه یو سازمان دی.

ب: یونیسف د ماشومانو او ځوانانو په برخه کې مرستې کوي.

ج: د دغه نړیوال سازمان د جورپدو اصلی موخه دا د چې د مخنيوی وکړي

زده کوونکی دې د لوت مفهوم او لنډیز په خوکربنو کې ولیکي.

مترادفی کلمې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د مترادفعو کلمو په معنا او مفهوم پو هېدل او ورڅخه گته اخيستل.

٧٨٦

مترادفه کلمه: هغه کلمه ده چې په شکل
يا بنه کې سره توپیر لري او معنا يې سره
ورته وي، مترادفه کلمه بلل کيري.

- ستاسو په فکر کله مو مترادفی کلمې په خبرو او لیکنو کې کارولې دي ؟
- په تاسوکې خوک د مترادفعو کلمو بېلګې ويلاي شي ؟

ښکلا او سمسور خور او ورور دي. دوی په یوه شنه او زرغون بن کې خوبن او خوشحاله ناست وو. هغوي ښکلي او بنايسته کالي اغوستي وو. د بن په هره خوا کې خوبني او خوشحالي وه. هري خوا ته د مرغيو چغهار، خوارده آوازونه او ناري وي. په آسمان کې برېنسنا شوه. باران په اوريدو پيل وکړ. ښکلا او سمسور دواړو په حغاستو او منډو ځانونه کور ته ورسول. مترادفی کلمې: هغه کلمې دي چې په شکل يا بنه کې سره توپیر لري او معنا يې سره ورته وي، مترادفه کلمه بلل کيري.

- زده کوونکی دې متن يو ئىل په چوپه خوله ولولي. بيا دې خوتنه په ټولگي کې پورته شي او په وار سره دې نوى لوست ولولي. كه ستونزه وە، بنوونکي دې ورسره مرسته وکړي.

- لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کربنه وکابري.

- انسان چې روغ او جور وي، بنه کار کولاي شي.

- زرغونه د آزمونې په تېرولو دېرہ خوشحاله او خوبنې بنکاري.

- زموږ بنوونکي پاک او سپېخلي خلک دې.

- خو زده کوونکي دې په ټولگي کې د متن مترادفې کلمې وښي او نور دې ورته خير شي.

- خو زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې خو مترادفې کلمې ولیکي او خوتنه دې په ټولگي کې ولولي.

کورني دنده

زده کوونکي دې خو مترادفې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي.

پر حيواناتو زره سوي

موخه: د متن لوستل، ليکل، پر حيواناتو زره سوي او ورسره مرسته کول.

- پر حيواناتو موكله زره سوي؟

- ستاسو په فکر حيوانات مورد ته خه گتې رسوي؟

الله ﷺ دول، ډول حيوانات او الوتونكىي پيدا كري دي. حينې په هوا کې حينې په حمکه او حينې په او بو کې ژوند کوي. حينې هم په وچه او او بو دواړو کې ژوند کوي.

له يو شمېر حيواناتو خخه بېلا بېلى گتې اخیستل کېږي. د بيلګې په توګه : له پوستکو، غونسو او شېدو خخه يې گتې اخلو او زمور د خورو ارزښتناکه برخه جوروسي.

پر حيواناتو باید زره سوي ولرو، هغوي ونه ټوروو. د ناروغرى درملنه يې وکړو په غدا او ساقلوا کې يې زيار وباسو..

- زده کوونکی دې متن په چوپه خوله ولولي او بیا دې خوتنه په تولگي کې ولولي، بشونکی دې ورسه مرسته وکړي .
- زده کوونکی په دوو ډلو ووپشی .

لومړۍ ډله دې د هغۇ حیواناتو نومونه په شریکه چې له پوستکو خخه یې کار اخيستل کېږي او بیا دې د خپل استازی په واسطه ولولي.

دویمه ډله دې د هغۇ حیواناتو نومونه ولیکي چې له شیدو خخه یې گته اخيستل کېږي .
بیا دې د هرې ډلي استازی د تولگي په منځ کې ووایي .

- یو زده کوونکی دې د هغۇ حیواناتو نومونه واخلي چې په حمکه او اویوکې کې ژوند کولای شي .

- یو زده کوونکی دې د اهلي حیواناتو نومونه واخلي او بل دې د هغوى د ګټو په اړه خبرې وکړي .

کورنی دندہ

زده کوونکي دې په کورکې په خپلوكتابچوکې ولیکي چې پر حیواناتو خرنګه زړه سوی وکړو او په بل درسي ساعت کې دې خپلو ټولگیوالو ته واوروی .

په شیدو کې د اویو ګډول

موخه: د متن لوستل، لیکل، زده کونونکي په دې پوهول چې په شېدوکې اویه ګډول لویه گناه ده او باید ترې ډډه وشي.

- ستاسو په نظر د شېدو په پلورلو کې د اویو ګډول بنه عمل دی؟
- خه فکر کوئ چې د شېدو خورل وجود ته خه گټې لري؟

حضرت عمر حَفَظَ اللَّهُ عَنْهُ به د عادت له مخي د مدینې منوري په کوڅوکې د شې ګرځیده. یو آواز يې تر غورو شو چې یوې سنجې خپلې لور ته وویل، لورې! په دې شیدو کې لږې اویه ګډې کړه چې ډېرې پیسې پري وګټو او خه کار به مو پري روان شي، خو لور يې مخالفت وکړ.

لور ورته وویل: حضرت عمر حَفَظَ اللَّهُ عَنْهُ په شیدو کې له اویو ګډولو خخه منع کړي یو. مور ورته وویل: اوس، خودلته خوک نشته.

لور ورته وویل: که عمر حَفَظَ اللَّهُ عَنْهُ نشته، خداي جَلَّ جَلَّ خو شته.

- زده کوونکی دې متن په مناسب غړ، ولولي، بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکی دې په وار سره له متن خخه یو بل ته د یوې جملې املا ووایي او پر تختې دې ولیکي. بیا دې بل زده کوونکی د هغې جملې تپروتنه اصلاح کړي، پاتې نور زده کوونکی دې همدا فعالیت تر سره کړي.
- لاندې پوبنتنو ته دې څوابونه ورکړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي. وروسته دې خوکسه په ټولګي کې خپل څوابونه ووایي.
- بنځې ولې په شیدو کې اویه ګډولې؟
- د دې لوست اصلې مطلب څه شی دی؟
- موږ باید په پلورلو کې خه شی په پام کې ونیسو؟
- خو زده کوونکی دې په ټولګي کې په وار سره د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي.
- زده کوونکی دې د (مخالفت، شپې، ګډې او منع) کلمو ته په خپلو کتابچو کې جملې جورې کړي. او بیا دې خوتنه خپلې جورې کړي جملې په لور آواز ولولي.

زده کوونکی دې په کورونو کې د لوست مفهوم په خپلو کتابچو کې ولیکي.

د بنو خبرو اړتیا

موخه: د متن لوستل، لیکل، د بنو خبرو زده کول او بنې خبرې کول.

- په تاسو کې به خوک د بنو خبرو په ګټو خبرې وکړي؟
- که د چا بنې خبرې زده نه وي، خه زیان به ورته ورسېږي؟

هرو چاته لازمه د چې بنې خبرې زده کړي او ورڅنه ګته واخلي.
بنې خبرې دا دي چې په هغوكې دasic کلمې و کارول شي چې پکې د چا
بې احترامي ونشي او هر چاته له درناوي سره د خپلې موخي یادونه وشي.
د خبرو کوونکې باید په ساده الفاظو او د بنو جملو په جورو لو سره دasic
خبرې وکړي چې د مقابل لوري له سويې او درناوي سره برابري وي.
هرو څوک باید د خبرو کولو ځای او وخت وپېژني او په درناوي سره خپلې
خبرې پای ته ورسوي.
په خبرو کې دasic کلمې ونه کاروی چې په چا باندي بدې ولګيري او زړه
ې ورڅنه بد شي.

فعالیتونه

- ټول زده کوونکي دې متن يو خل په چوپه خوله ولولي او بيا دې خو تنه وروسته په مناسب آواز ولولي، که اړتیا وه، بنوونکي دې ورسه مرسته وکړي.
- یوزده کوونکي دې بل زده کوونکي ته د لوست یوه کربنې د املا په توګه ووایي او هغه دې پر تختې ولیکي. بل دا طلب زده کوونکي دې د هغه تپروتنې په نښه کړي.
- یوزده کوونکي دې د بنو خبرو کولو د ګټو په هکله خبرې وکړي، بل زده کوونکي دې د بدوم خبرو کولو د زیانونو په هکله خبرې وکړي.
- خو زده کوونکي دې د لوست متن په مناسب غږ ولولي او نور دې د هغه تپروتنو ته خیر او ورته دې اصلاح کړي.
- زده کوونکي دې په خپل زړه له متن خخه خو کلمې وټاکي او هغه دې په جملو کې وکاروي او بيا دې په ټولګي کې ولولي. نور دې ورته غور ونیسي.

کورني دنده

زده کوونکي دې په کور کې د بنو خبرو د اړتیا په هکله خو کربنې ولیکي او بيا دې په بل درسي ساعت کې په ټولګي کې ولولي.

وچې او تازه مېوې

موخه: د متن لوستل، لیکل، د وچو او تازه مېوو پېژندل او د هغو په گټو پوهېدل.

- ستاسو په فکر په پورته عکس کې خه شی ليدل کېږي؟

زمور د هېواد په مرکز او ولايتونو کې د ډول ډول، مېوو ونې او باجونه شته چې ډېره اندازه تازه او وچې مېوې تري لاسته راحي. تازه او وچې مېوې هم د هېواد په دنه کې خورل کېږي او هم بهرنیو هېوادونو ته ليړل کېږي، لکه: منې، انګور، انار، بادام، پسته، جنگوزي، کښته او دا سې نور. له دې لاري زمور هېواد او خلکو ته گتې رسېږي.

تازه او وچې مېوې وجود ته ډېرې گتې رسوي. د مېوو په خورلو سره وجود تقويه او د ناروغيو په مقابل کې د وجود مقاومت زیاتوي. مور باید په خپلو ځمکو او د کورونو په حوالیو کې مېوه لرونکې ونې هم کښېنوو او بنه ساتنه يې وکړو چې په ډېره اندازه مېوې تري لاسته راشي.

- زده کوونکی دې متن په خپله ولولي او بیا دې خوتنه د ټولگي په مخ کې ولولي.
ښوونکی دې ورته وخت ورکړي چې د ستونزمنو کلمو او جملو پوبسته و کړي.
- زده کوونکی دې په دوو ډولو ووبشل شي. یوه ډله دې په خپل منځ کې د تازه مېوو نومونه او بله ډله دې د وچو مېوو نومونه ولیکي. بیا دې هر استازی د ټولگي په مخ کې ولولي.
- یو زده کوونکی دې د خو وچو او تازه مېوو نومونه پر تختې ولیکي. نور زده کوونکی دې نوموري نومونه له تختې خنځه په خپلو کتابچو کې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي او بیا دې خوتنه په ټولگي کې ولولي.
- خو زده کوونکی دې په ټولگي کې د مېوو د ګټو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوره ونيسي او که خوک د مېوو د ګټو په هکله نوري خبرې کولای شي، وخت دې ورکړل شي.
- یو زده کوونکی دې د لوست د مفهوم او موخي په هکله ریا واچوي، بل زده کوونکی دې د هغه خبرې بشپړې کړي.

زده کوونکی دې د خپلې سیمې د مېوو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

پنځه خلوېښتم لوست

ملي یووالی

موخه: د متن لوستل، لیکل او د یووالی په ارزښت او ګټو پوهېدل.

- ستاسو په نظر به یووالی کومې ګټې ولري؟
- که د یوه هېواد د خلکو ترمنځ ملي یووالی نه وي خه زیان به ولري؟

په کور، ټولګي، تولنه او هېواد کې یووالی ډېر اړین دی. په یووالی سره د خلکو تر منځ مينه او ورورولي زیاتېږي او د خلکو ترمنځ بې اتفاقې له منځه حې. الله ﷺ هم په یووالی باندې امر کړي دی. په یووالی سره هېواد پر مختګ کولای شي او د تولني د سوکالۍ او نېکمرغۍ لپاره لاره هوارېږي، نو باید مور تول هېوادوالي د څل هېواد د ودانولو لپاره یوبل ته په مينه لاسونه ورکړو او د نفاق مخه ونسو.

زده کوونکي دې یوخل متن په چویه خوله ولولي او بیا دې خو تنه په ټولګي کې په مناسب غږ ولولي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووبېشل شي. یوه ډله دې په څل منځ کې د ملي یووالی د ګټو په هکله او بله ډله دې په یوه ټولنه کې د ملي یووالی د نشتوالي د زیانونو په هکله څل نظرونه شريک کړي او د څل استازې په واسطه دې ولیکي او بیا دې په ټولګي ولولي.
- یو زده کوونکي دې د ملي یووالی کلمه پر تختې ولیکي، نور زده کوونکي دې د هغۇ د ګټو په هکله څل نظرونه ووايي او خبرې دې پري وکړي.

زده کوونکي دې د لاندېنيو جملو تشن ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړي.
- په سره د خلکو تر منځ مينه او ورورولي زیاتېږي.
- په یووالی سره د هېواد ته دوام ورکولاي شو.

کورنۍ دنده زده کوونکي دې په کور کې د لوست په مفهوم باندې خوکرښې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

ساده او مرکبی کلمې

موخه: د متن سم لوستل، لىكل، د ساده او مرکبو کلمو پېزندل او په جملو کې يې کارول.

- په تاسو کې به خوک ووايي چې ساده کلمه خه ډول وي؟
- له تاسو خخه به خوک د مرکبی کلمې يو مثال ووايي؟

ساده کلمه: هغه کلمه ده چې له يوي واحدې کلمې خخه جوره شوي وي،
لکه: کتاب، قلم، زړه، خندا

مرکبہ کلمه: هغه کلمه ده چې له دوو او يا زياتو کلمو خخه جوره شوي وي،
لکه: کتابتون - پرهارپانه - سپین بولدک - جلال آباد - نوی نبار - ګلخانه -
پکتیا کوت - میدان نبار

په کلې کې ژوند:

په اوري کې د کلې باغونه بىكلې او خوندورې مېوې لري . بریالی د رخصتیو
په ورحو کې له خپل پلار سره میدان نبار ته حې، هلتنه د خپل باغ په ګلخانه
کې له پلار سره کار کوي. د راتگ په وخت کې له خپل باغ خخه د خپلې مور
پاره منې، ناك او زردادلو راوري.

په کلو کې ژوند خوند کوي. حکه د کلې چاپبریال سمسور وي او د خلکو گنې
کونه هم زياته نه وي، باغونه او شنه چمنونه پکې وي چې انسان يې له ليدلو
خخه خوند اخلي. په کلو کې بسحې له خپل مېرونو سره د کرنې په چارو کې
پوره مرسته کوي.

- زده کوونکی دې متن په چوپه خوله ولولي او بیا دې خو زده کوونکی په مناسب غړ په ټولګي کې ووایي او بنوونکی دې د هغوي دستونزو لارښونه وکړي
- زده کوونکی په دوو ډلو وویشئ. (الف) ډله دې له یاده خو مفردې کلمې ولیکي او (ب) ډله دې خو مرکبې کلمې ولیکي او دواړه ډلي دې نومورې کلمې په جملو کې وکاروی او بیا دې د هرې ډلي استازې د ټولګي په منځ کې هغه ولولي.
- یو زده کوونکی دې په خپله خوبنې بل زده کوونکی ته خو مفردې کلمې ووایي او هغه دې پرتختې باندې ولیکي او په جملو کې دې وکاروی، نور دې د هغه تېروتنې ونسی.
- یو زده کوونکی دې د کتاب له منځی متن ووایي، نور دې ورته غور شی بیا دې بل زده کوونکی دویل شوی متن مفهوم له یاده ووایي.
- زده کوونکی دې په لاندې جملو کې هغو کلمو ته حیر شي چې په هغو کې مرکبې کلمې راغلي وي، په ټولګي دې ووایي.
- ۱- د مزار شریف پوهنتون یو بنکلی کتابتون لري. ۲- سپین بولدک د کندهار په ولايت کې دی. ۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېږي دی. ۴- زما ورور په نوي بنار کې او سیپري.
- ۵- د حبیب کور په گلخانې کې دی. ۶- پرهار پانه د یوه بوتي نوم دی.

لندې کورنۍ دنده

لاندې مرکبې او مفردې کلمې په جملو کې وکاروئ.
(سپین ګل - ګل غوتئي - مور - کلې - بن - کار - پلاړ - وزیر اکبر خان - میوند وابت)